

Podklady k předmětu Základy BOZP (Basic OSH)

Cíle předmětu:

Absolvent předmětu:

- Orientuje se v základních oblastech BOZP a příbuzných oborech
- Chápe multidisciplinární zaměření BOZP a provázanost této disciplíny s ostatními oblastmi bezpečnosti
- Charakterizuje významné světové a národní organizace působící na poli BOZP
- Interpretuje klíčové principy, pravidla a nástroje BOZP
- Identifikuje role a kompetence odborníků působících v oblasti BOZP
- Je schopen nalézt informace a posoudit jejich podstatu a relevantnost ve vztahu k BOZP
- Zná terminologii využívanou v oblastech BOZP
- Rozšiřuje si schopností kritického myšlení

Anotace:

Předmět představuje Bezpečnost a ochranu zdraví při práci (BOZP) jako široký multidisciplinární obor zaměřený na management rizik vyskytujících se na pracovišti, která mohou poškodit zdraví zaměstnanců při práci nebo narušit jejich pracovní pohodu. Ukazuje provázanost BOZP s dalšími oblastmi bezpečnosti průmyslu, jako např. procesní bezpečnost, technická bezpečnost, chemická bezpečnost a další. Seznamuje posluchače se základními zásadami a východisky BOZP, které se uplatňují při efektivním řízení BOZP v podniku.

Osnova předmětu:

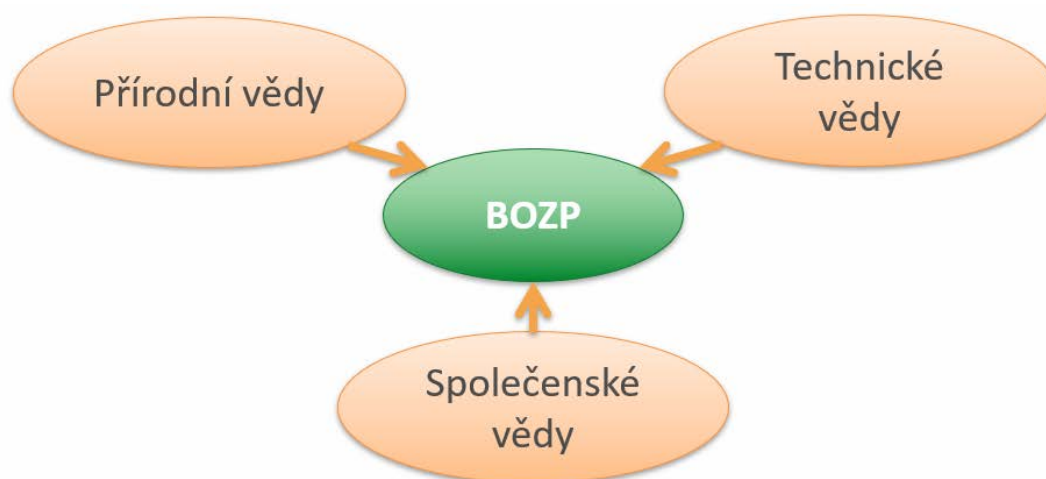
---

1. Úvod do BOZP v širším kontextu bezpečnosti
2. Paradigmata a význam BOZP v čase
3. BOZP jako vědní disciplína
4. Informační zdroje v BOZP
5. Klíčové principy, koncepty v BOZP, práva a povinnosti zainteresovaných stran
6. Hlavní nástroje BOZP
7. Organizace BOZP na mezinárodní, evropské a národní úrovni
8. Management BOZP v organizaci
9. Role, znalosti a dovednosti „Profesionála BOZP“
10. Průniky do ostatních relevantních oblastí
11. Specifičnost BOZP ve vztahu k různým typům rizika I
12. Specifičnost BOZP ve vztahu k různým typům rizika II
13. Současné pojetí BOZP v praxi
14. Rezerva

Stručný popis k tématům

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (BOZP) jako multidisciplinární obor zaměřený na management rizik vyskytujících se na pracovišti, která mohou poškodit zdraví zaměstnanců při práci nebo narušit pracovní pohodu zaměstnanců.

Při řešení problémů využívá poznatky z různých oblastí vědy (medicína, fyzika, chemie, statistika, technologie, právo a další oblasti, které jsou specifické pro různá průmyslová odvětví a činnosti).

Obrázek 1 Schéma multidisciplinarit BOZP

Management pracovních rizik – obecná východiska

Management rizik je v obecné rovině proces, jehož součástí je porozumění riziku, rozhodnutí o jeho přijatelnosti a případném ošetření, s cílem ochránit definovaný objekt, subjekt či činnost. Proces managementu rizik je definován normou ISO 31 000:2018.

Management pracovních rizik je základní klíčovou povinností všech zaměstnavatelů v rámci zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP). Cílem procesu managementu pracovních rizik je předcházet pracovním úrazům a nemocem z povolání, popř. omezit jejich negativní působení na zaměstnance na akceptovatelnou míru.

Povinnost provádět posuzování a ošetření rizik vychází z evropské rámcové směrnice o BOZP (směrnice 89/391 ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci – dále jen rámcová směrnice), která je v ČR implementována zákoníkem práce. Evropské ani české právní předpisy nestanovují postup ani techniky posuzování rizik. Určitým vodítkem může být Návod Evropské komise pro hodnocení rizik při práci (European Commission. Directorate-General for Employment, 1996). Návod však neobsahuje konkrétní metody/nástroje posuzování rizik. Přehled technik posuzování rizik lze nalézt v normě ČSN EN 31010.

Spornou otázkou zůstává terminologie v oblasti prevence pracovních rizik. České a evropské strategické dokumenty používají různou terminologii (např. posuzování rizik, jako souhrnný proces identifikace, analýzy a hodnocení rizik, bývá zaměňován s pojmem hodnocení rizik,

apod.). V současné době se do oblasti řízení BOZP (ISO, 2018) prolíná terminologie z managementu rizik, viz ISO Guide 73:2009. V rámci řešení projektu bude potřeba definovat jednotný přístup k terminologii, respektující definice používané OiRA (viz úkol č. 5 Přílohy 1).

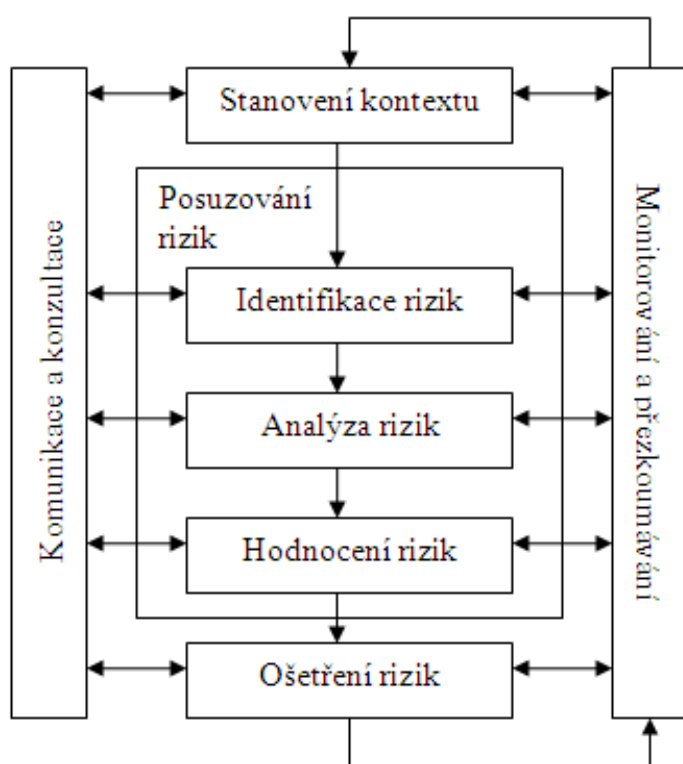
Základní obecná východiska managementu (pracovních) rizik, nezbytná pro porozumění řešení projektu, jsou uvedena v následujících kapitolách.

Obecný proces managementu rizik

Norma ISO 31 000:2018 zavádí management rizik jako systematický a logický proces pro smysluplné a efektivní řízení rizik bez ohledu na typ rizika (riziko nemusí být vždy chápáno negativně, jako je tomu v BOZP).

Proces managementu rizik je definován jako systematické uplatňování manažerských politik, postupů a zavedené praxe u činností sdělování, konzultování, stanovení kontextu, a zjišťování, analyzování, hodnocení, ošetřování, monitorování a přezkoumávání rizik (ISO, 2018).

Schéma procesu managementu rizik, jeho klíčové kroky, jsou uvedeny na Obrázku 2.

Obrázek 2 Schéma procesu managementu rizik (ČSN ISO 31000)

Stanovení kontextu zahrnuje definování cílů organizace, určuje vnější a vnitřní parametry, které mají být zohledněny při managementu rizik, a stanovuje rozsah a kritéria rizik pro zbývající proces. (ÚNMZ, 2010a, 2010b)

Identifikace rizik je proces hledání, rozpoznávání a popisování rizik. Zahrnuje zjišťování zdrojů rizik, událostí, jejich příčin a potenciálních následků. (ÚNMZ, 2010a, 2010b)

Analýza rizika je označována jako proces pochopení povahy rizika a stanovení úrovně rizika (proces rozvíjení porozumění rizikům). Tento krok zahrnuje odhad rizika, tj. určení klíčových atributů rizika, zejména následků a možnosti jejich výskytu. (ÚNMZ, 2010a, 2010b)

Jako **hodnocení rizik** je pak chápán proces porovnávání výsledků analýzy rizik s kritérii rizik k určení, zda riziko (jeho velikost) je přijatelné nebo tolerovatelné. Tento krok je klíčový pro rozhodování o tom, která rizika potřebují být dále ošetřena a pro stanovení priorit pro implementování efektivního řešení. (ÚNMZ, 2010a, 2010b)

Celkový proces identifikace rizika, jeho analýzy a hodnocení je označován jako **posuzování rizik**. (ÚNMZ, 2010a)

Ošetření rizika označuje proces pro modifikování (změnu) rizika. Ošetření rizik, která se zabývají negativními následky, se nazývají zmírňování, odstraňování, předcházení či snížení rizik. Ošetření rizik může vyvolat nová rizika nebo existující rizika modifikovat. Tato fáze managementu rizik proto zahrnuje cyklický proces posuzování ošetření rizika, rozhodování, zda úroveň zbytkového rizika je tolerovatelná, pokud tolerovatelná není, vygenerování nového ošetření a vyhodnocování efektivnosti ošetření. (ÚNMZ, 2010a, 2010b)

Pojmem **monitorování rizik** je chápána nepřetržitá kontrola, dozor, kritické pozorování nebo určování stavu pro identifikování změny od požadované nebo očekávané úrovně výkonnosti. **Přezkoumávání rizik** je činnost určená k určení vhodnosti, přiměřenosti a efektivnosti předmětu zkoumání k dosažení stanovených cílů. (ÚNMZ, 2010a, 2010b)

Během všech stádií procesu managementu rizik je potřeba **komunikovat a konzultovat** (tj. poskytování, sdílení, získávání informací a/nebo zapojení se do dialogu se zainteresovanými stranami ve věci managementu rizik). Informace se mohou vztahovat k existenci rizik, povaze rizik, formě rizik, možnosti výskytu rizik, významnosti rizik, apod. (ÚNMZ, 2010a, 2010b)

Management pracovních rizik – strategické dokumenty EU

Management rizik je základním stavebním kamenem BOZP a v podstatě celé bezpečnosti (v širším kontextu Safety & Security). Termín „management rizik“ není sice explicitně ve strategických dokumentech BOZP uveden, jeho klíčové kroky/procesy však definovány jsou.

Evropská rámcová směrnice o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci (směrnice 89/391/EHS), představuje zásadní milník v oblasti zlepšování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zaručuje minimální požadavky na BOZP po celé Evropě, přičemž jednotlivé členské státy si mohou zachovat nebo přijmout přísnější opatření. Směrnice zavádí jako klíčový prvek zásadu hodnocení rizik (ve významu posuzování rizik dle norem TNI 01 0350 / ČSN ISO 31 000) a definuje její hlavní prvky (např. identifikace rizik, účast pracovníků, zavedení vhodných opatření s prioritou odstranit rizika u zdroje, dokumentace a periodické přehodnocování rizik na pracovišti). Směrnice neuvádí postup provádění posuzování pracovních rizik ani neposkytuje konkrétní metody/nástroje pro identifikaci, analýzu či hodnocení rizik.

Evropská komise vydala Návod pro hodnocení rizik při práci ((European Commission. Directorate-General for Employment, 1996) s cílem usnadnit naplňování požadavků evropské rámcové směrnice v prevenci rizik. Návod obsahuje konkrétní postupy/procesy pro provádění posuzování rizik při práci vč. několika ilustrativních příkladů. Absentují však metody/nástroje pro provádění jednotlivých fází managementu rizik.

Management pracovních rizik a česká legislativa

Požadavky směrnice 89/391/EHS v prevenci rizik jsou do českého práva transponovány zejména prostřednictvím zákoníku práce (zákon č. 262/2006 Sb., v platném znění) a zákona o zajištění dalších podmínek BOZP (zákon č. 309/2006 Sb., v platném znění).

Zákoník práce upravuje základní povinnosti zaměstnavatele v managementu pracovních rizik. Pojem „management rizik“ není, stejně jako v evropských strategických dokumentech, explicitně používán, jeho význam je však zachován. Klíčová ustanovení zákoníku práce ve vztahu k managementu pracovních rizik jsou uvedena níže.

Hlava I: Předcházení ohrožení života a zdraví při práci (§101 a 102):

- Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce.
- Zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací BOZP a přijímáním opatření k předcházení rizikům.
- Prevencí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik
- Zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje a na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění popř. snížení na přijatelnou úroveň.
- Není-li možné rizika odstranit, je zaměstnavatel povinen je vyhodnotit a přijmout opatření k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno.
- O vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci.

Posouzení zdravotních rizik ve vztahu k rizikovým faktorům pracovních podmínek (tj. hluk, vibrace, chemické látky, prach atd. – viz z. 309/2006:§7, odst. 1) je realizováno prostřednictvím tzv. Kategorizace prací:

- Zařazení práce do kategorie umožňuje souhrnné hodnocení úrovně zátěže zaměstnanců faktory rozhodujícími ze zdravotního hlediska o kvalitě pracovních podmínek. (vyhl. 432/2003 Sb.: §2, odst. 1)
- Účelem kategorizace je získat objektivní a srovnatelné podklady zejména pro určení rizikových prací, pro optimalizaci pracovních podmínek, pro racionální opatření k odstranění nedostatků v zabezpečení ochrany zdraví při práci.
- Kategorizace prací se provádí na základě požadavku uvedeného v § 37 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění
- Kritéria, faktory a limity pro zařazení prací do kategorií stanoví prováděcí právní předpis, kterým je vyhláška č. 432/2003 Sb., v platném znění.
- Hodnocení rizika a minimální ochranná opatření stanoví zákoník práce v platném znění a nařízení vlády č. 361/2007 Sb., 272/2011 Sb. a 291/2015 Sb., v platném znění.

Zajišťování úkolů v prevenci rizik je definováno zákonem č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů:

- Zaměstnavatel je povinen zajišťovat a provádět úkoly v hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví zaměstnance („zajišťování úkolů v prevenci rizik“) s ohledem na nebezpečí ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců při práci ve všech oblastech činnosti zaměstnavatele, základní znalosti a dovednosti zaměstnanců, počet zaměstnanců, jejich odbornou připravenost a jimi vykonávanou práci.

- Zaměstnavatel může zajišťovat plnění úkolů v prevenci rizik, je-li k tomu způsobilý nebo odborně způsobilý v případech a za podmínek uvedených v odstavci 3 písm. a) a b) sám, jinak je povinen zajistit tyto úkoly odborně způsobilým zaměstnancem, kterého zaměstnává v pracovněprávním vztahu. Nemá-li takového zaměstnance, je povinen zajistit je jinou odborně způsobilou osobou.
- Zaměstnává-li ZL:
  - nejvýše 25 zaměstnanců, může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, má-li k tomu potřebné znalosti;
  - 26 až 500 zaměstnanců, může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, je-li k tomu odborně způsobilý, nebo jednou nebo více odborně způsobilými osobami;
  - více než 500 zaměstnanců, zajišťuje úkoly v prevenci rizik vždy jednou nebo více odborně způsobilými osobami.

V ČR není českými právními předpisy, metodikami, technickými normami ani jinými strategickými dokumenty definován jednotný postup a metody/nástroje pro provádění posuzování pracovních rizik.

Kontext BOZP prezentována v širším kontextu bezpečnosti (Safety & Security)

Obrázek 3 Vztah safety a security (zdroj: <http://microtitansltd.com/home/>)

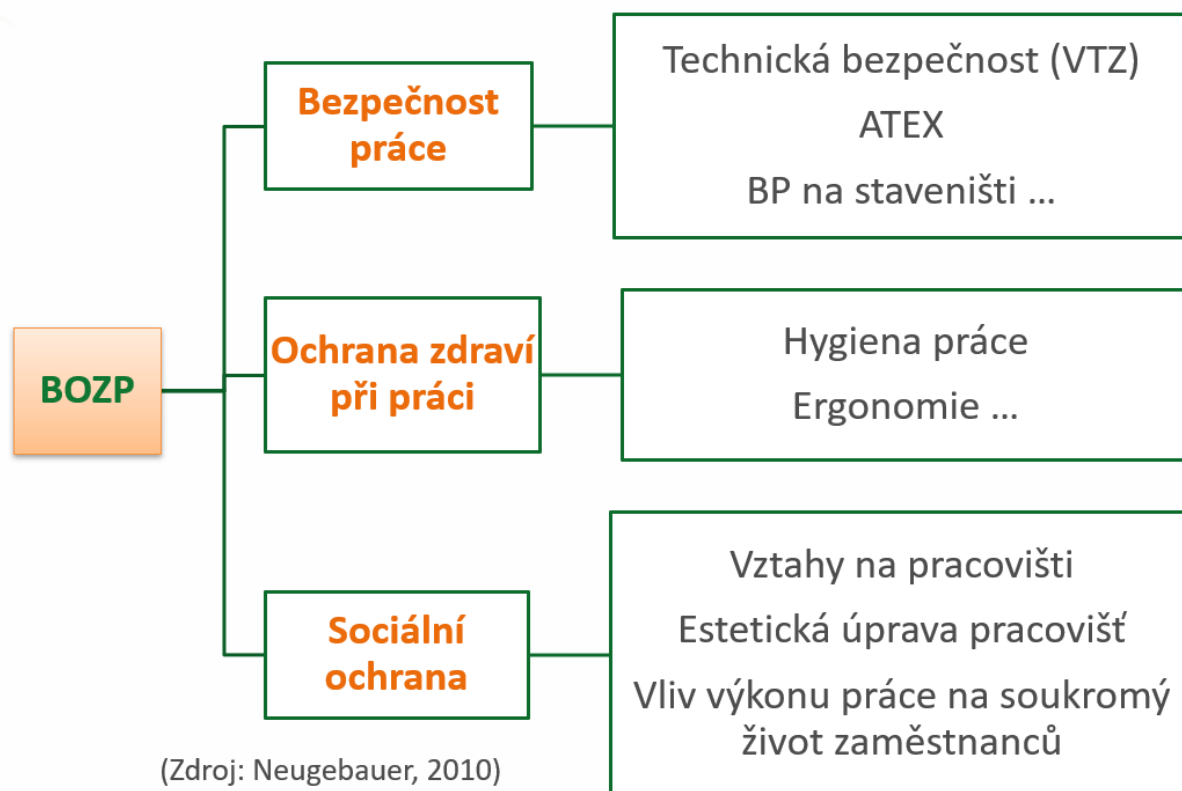
Bezpečnost (angl. Safety): Interpretováno obdobně jako bezpečný (bezpečný - bez nepřijatelného rizika). Antonymum rizika (úroveň bezpečnosti je spojena s úrovní rizika; vysoká bezpečnost znamená nízké riziko a naopak). (SRA, 2018)

Zabezpečení - bezpečnost (angl. Security): Interpretováno obdobně jako zabezpečený (zabezpečený – bez nepřijatelného rizika při chápání pojmu riziko v kontextu úmyslného jednání inteligentních aktérů). Antonymum rizika ve smyslu úmyslného jednání inteligentních aktérů (úroveň ochrany je spojena s úrovní rizika; vysoká ochrana znamená nízké riziko a naopak). (SRA, 2018)

Představeny jsou průniky s ostatními příbuznými oblastmi, např.:

- Procesní bezpečnost, prevence závažných havárií
- Chemická bezpečnost
- Požární ochrana
- Havarijní plánování, krizový management
- Ochrana osob a majetku
- Ochrana životního prostředí, nakládání s odpady
- Atd.

Liší se v tom koho/co, chráníme, před čím to chráníme, pod koho formálně spadá v rámci státní správy.

Obrázek 4 Specializace v BOZP

V následujícím textu jsou popsány vybrané základní oblasti/ disciplíny.

Environment (E), Zdraví (angl. Health- H) a Bezpečnost (angl. Safety- S) (zkr. EHS nebo HSE) je disciplína a specializace studující a implementující praktické aspekty ochrany životního prostředí a ochrany bezpečnosti a zdraví při práci. Zjednodušeně řečeno, je to to, co musí organizace udělat, aby se ujistila, že její činnost nikomu neublíží. Běžně kvalita – zajištění a kontrola kvality je spojena a vytváří divizi společnosti známou jako HSQE. (Wikipedia contributors, 2019)

Ochrana životního prostředí a bezpečnost (angl. Environmental Health and Safety- zkr. EHS): Je to oddělení firmy nebo organizace, jehož úkolem je zajistit, že firmou vykonávané práce nezpůsobují přílišné poškození životního prostředí, nevystavují bezpečnost a zdraví pracovníků vysokým rizikům, splňují příslušnou legislativu a že dodržují osvědčenou praxi. EHS má za cíl předcházet a minimalizovat nehody, mimořádné události, zdravotní potíže na pracovištích, spolu s jakýmkoliv poškozením životního prostředí, které by mohlo vzniknout z pracovních činností. (Safeopedia, 2019)

Chemická bezpečnost (angl. Chemical Safety): Chemická bezpečnost je dosažena závazkem, že se veškeré činnosti, které se týkají chemických látek, provádí tak, aby byla zajištěna bezpečnost, ochrana zdraví a životního prostředí. Zahrnuje všechny přírodní a uměle vyrobené chemické látky včetně jejich možných exozičních scénářů od přirozené přítomnosti chemických látek v přírodě přes syntézu, průmyslovou výrobu, přepravu až po jejich likvidaci.

Chemická bezpečnost má mnoho vědeckých a technických aspektů (např. toxikologie, ekotoxikologie, proces posouzení chemického rizika). (WHO, 2017)

Ochrana životního prostředí (angl. Environmental protection): Označuje jakoukoli činnost, která má za cíl udržet nebo obnovit kvalitu environmentálních složek. To je dosaženo předcházením vzniku emisí znečišťujících látek nebo omezením znečišťujících látek ve složkách životního prostředí.

Může se skládat z následujících procesů:

- a. Změny vlastností zboží a služeb,
- b. Změny struktury spotřeby
- c. Změny výrobních technik
- d. Ošetření nebo likvidace odpadů v samostatných zařízeních na ochranu životního prostředí
- e. Recyklace
- f. Prevence degradace krajiny a ekosystému (United Nations, 1997)

Ergonomie (angl. Ergonomics): Ergonomie je disciplína zkoumající schopnosti a limity lidí. V současnosti existuje několik studijních oborů, které této disciplíně přispívají (např. sociologie, psychologie, antropologie, anatomie, fyziologie, chemie, fyzika atd.). Prostřednictvím jejich aplikace jsou zpracovány informace o lidských vlastnostech a jejich vazba na nástroje, materiály nebo zařízení. Ergonomie tyto informace využije při návrhu designu pracovního a životního prostředí. V průmyslovém prostředí jsou jednotlivé principy a postupy aplikovány prostřednictvím tzv. human factor engineering, průmyslovým inženýrstvím, uspořádáním a designem pracovního prostředí, produktovým designem, bezpečnostním inženýrstvím, pracovním lékařstvím nebo průmyslovou hygienou. (Friend, 2014)

Požární bezpečnost (angl. Fire safety): Týká se plánování a navrhování infrastruktury, které mají za cíl snížit riziko požáru nebo zabránit šíření požáru v případě jeho vzniku. Požární bezpečnost využívá stavební materiály s požární odolností, preventivní opatření, bezpečné pracovní postupy, požární cvičení, apod. (Safeopedia, 2019)

Protipožární ochrana (angl. Fire protection): Navrhuje opatření, která mají za cíl odvrátit negativní dopad požáru, snížit dopad nekontrolovatelného požáru a umožnit bezpečnou evakuaci osob a majetku. (Safeopedia, 2019)

Protipožární prevence (angl. Fire prevention): Má za cíl vzdělávat pracovníky a širokou veřejnost v rámci požární ochrany k předcházení vzniku požárů a snižování negativních dopadů požárů. (Safeopedia, 2019)

Průmyslová bezpečnost (angl. Industrial safety): Zabývá se řízením všech operací a událostí v rámci odvětví, které má za cíl ochránit zaměstnance a majetek pomocí snížení možného rizika a snížením počtu skoronehod a nehod. Průmyslová bezpečnost řeší celou řadu otázek a témat ovlivňujících bezpečnost zaměstnanců a majetku v daném odvětví. Obecně se diskutuje o následující tématech:

- Všeobecná bezpečnost - Obecné otázky bezpečnosti

- Bezpečnost a ochrana zdraví při práci - Především spojená s danou profesí
- Bezpečnost procesů a výroby
- Bezpečnost materiálů - Bezpečnost materiálů používaných při výrobě
- Bezpečnost na pracovišti - Otázky bezpečnosti související s daným pracovištěm
- Požární bezpečnost - Zejména rizika spojená s průmyslem
- Bezpečnost elektrických zařízení
- Stavební a konstrukční bezpečnost
- Environmentální bezpečnost - Přímé nebo nepřímé dopady průmyslu na životní prostředí (Kazazaki, 2018)

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (zkr. BOZP) (angl. Occupational safety and health): Lze obecně definovat jako věda o předvídání, rozpoznávání, hodnocení a řízení rizika, které ohrožuje zdraví a duševní pohodu zaměstnanců. BOZP je rozsáhlý multidisciplinární obor, který se zabývá otázkami z různých oblastí jako je např. lékařství, toxikologie, fyzika, chemie, ekonomie, právo a další. (Alli, 2008)

Hygiena práce (angl. Occupational hygiene): Je disciplína předvídající, rozpoznávající, hodnotící a kontrolující zdravotní rizika na pracovišti s cílem chránit zdraví a duševní pohodu zaměstnance. Hygiena práce lze také definovat jako identifikace nebezpečných látek (chemicky, fyzikálně nebo biologicky) na pracovišti, které mohou způsobit onemocnění nebo nepohodlí, s následným vyhodnocením rizika a přijetím nápravných opatření k předcházení negativních zdravotních dopadů při dlouhodobé nebo krátkodobé expozici. (IOHA, 2018)

Bezpečnost procesů (angl. Proces safety): Spočívá v řízení integrity operačních systémů použitím zásad s principem bezpečnějšího designu, technických a operačních postupů. Zabývá se prevencí a zmírňováním incidentů, které mají potenciál ztráty kontroly nad nebezpečným materiálem nebo energií. Takovou ztrátu kontroly může doprovázet požár, exploze, toxický únik, smrtelná zranění, vážná zranění, rozsáhlé škody na majetku, environmentální dopad a pokles produkce doprovázený finančními dopady a ztrátou dobrého jména společnosti. (Kerin, 2017)

Technická bezpečnost a bezpečnost procesů jsou termíny běžně využívané v průmyslovém odvětví k popisu bezpečnostních požadavků týkajících se návrhu a řízení nebezpečných procesů. (CRA, 2019)

Bezpečnost procesů vs. Bezpečnost osob:

Bezpečnost osob

- Cíl = ochránit pracovníka před zraněními a nemocemi
- Výstupy obsahují vybavení a operativní jednotnost a nižší náklady na nepříznivé události.

Bezpečnost procesů

- Cíl= ochránit investiční majetek a životní prostředí
- Výstup zahrnuje bezpečnost personálu (Reimer, 2018)

Safety Science (disciplína): Souhrn relevantních vzdělávacích programů, časopisů, článků, výzkumů apod. (Aven, 2014)

Použité zdroje - studijní materiály:

- Alli, B. O. (2008). Fundamental principles of occupational health and safety. 2nd edition. ILO: Geneva. ISBN: 978-92-2-120454-1. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_093550.pdf
- Aven, T. (2014). What is safety science?. Safety Science, 67, 15-20.
- COM(2014) 332 final. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategickém rámci EU pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci na období 2014 – 2020. Brusel, 6. 6. 2014 (popř. další platný EU rámec pro BOZP)
- CRA. (2019). Technical safety. <https://crarisk.com/services/technical-safety/>
- Český Focal Point pro BOZP: <https://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/>
- Český oborový portál BOZP: <http://www.bozpinfo.cz/>
- FRIEND, M. A.; KOHN, J. P. (2014). Fundamentals of occupational safety and health. Bernan Press.
- ILO encyclopaedia on occupational health and safety: <http://www.iloencyclopaedia.org/>
- INSHPO (International Network of Safety and Health Practitioner Organisations) (2017). The Occupational Health and Safety Professional Capability Framework: A global framework for practice. International Network of Safety and Health Practitioner Organisations (INSHPO). Park Ridge, IL, USA.
- IOHA. (2018). What is Occupational Hygiene?. International Occupational Hygiene Association. <https://ioha.net/faq/#>
- ISO (2018). ISO 31000:2018 Risk management – Guidelines. ISO/TC 262 Risk management.
- Kerin, T. (2017). Managing Proces Safety. In The Core Body of Knowledge for Generalist OHS Professionals. Tullamarine, VIC. Safety Institute of Australia.
- Národní politika BOZP a Národní akční program BOZP
- Reimer, A. (2018). Proces Safety vs. Personal Safety. ENFORM. http://www.energysafetycanada.com/files/pdf/Personal_vs_Proces_Safety_v3.pdf
- Safeopedia. (2019). Environmental Health and Safety (EH&S) (EHS). <https://www.safeopedia.com/definition/1390/environmental-health-and-safety-ehs-ehs>
- Safeopedia. (2019). Fire Prevention. <https://www.safeopedia.com/definition/4907/fire-prevention>
- Safeopedia. (2019). Fire Protection. <https://www.safeopedia.com/definition/193/fire-protection>
- Safeopedia. (2019). Fire Safety. <https://www.safeopedia.com/definition/740/fire-safety>
- SRA. (2018). Society for Risk Analysis Glossary. <https://www.sra.org/sites/default/files/pdf/SRA%20Glossary%20-%20FINAL.pdf>
- United Nations. (1997). Glossary of Environment Statistics, Studies in Methods, Series F, No. 67, New York. https://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_67E.pdf
- ÚNMZ (2010a). ČSN ISO 31000. Management rizik – Principy a směrnice. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2010. 40 s. Třídící znak 01 0351.
- ÚNMZ (2010b). TNI 01 0350 Management rizik - Slovník. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2010. 20 s. Třídící znak 010350.
- ÚŘAD VLÁDY ČR (2000). Zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění. Dostupné z: <<http://www.portal.gov.cz>>.

- ÚŘAD VLÁDY ČR (2006b). Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Dostupné z:<<http://www.portal.gov.cz>>.
- ÚŘAD VLÁDY ČR (2007). Nařízení vlády č. 361/2007 Sb. kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci. Dostupné z:<<http://www.portal.gov.cz>>
- WHO. (2017). Chemical safety. http://www.who.int/topics/chemical_safety/en/.
- Wikipedia contributors. (2019). Environment, health and safety. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 10:44, June 19, 2019, from [https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Environment, health and safety&oldid=901109283](https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Environment,_health_and_safety&oldid=901109283)

Téma 2: Paradigmata a význam BOZP v čase

Téma 3: BOZP jako vědní disciplína

Obecná východiska v čase

Umět poučit se z minulosti je velkou předností. Realita však ukazuje, že velmi rychle zapomínáme. Znalost historie nám umožní pochopit formování BOZP jako disciplíny

Student se orientuje v klíčových historických milnících BOZP

Student chápe, jaký vliv měly vybrané milníky na formování současné BOZP

Starověk (4. tis. př. n. l. – 6. stol.) Počátky bezpečnostně-politicko-etických otázek

Odpovědnost za škodu způsobenou osobě na životě, zdraví či majetku byla i v minulosti nedílnou součástí vyspělých civilizací. Počátky odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úraz a nemoc z povolání.

Středověk (6. – 15. stol.)

Velmi málo informací o úrazovosti, nemocech, škodách na majetku a jejich prevenci v Evropě.

Opakovaně zaznamenávány jen zprávy o otravách olovem u středověkých písařů (olizování brku mezi namáčením v kovovém inkoustovém roztoku)

Novověk (15. – 18./19. stol.) Renesance (14. – 16./17. stol.)

Renesanční lékaři si začali uvědomovat vztah mezi pracovními činnostmi a zdravím a bezpečností pracovníků.

Počátky stavebních a požárních předpisů v důsledku velkých škod při požárech (např. r. 1666 Londýn)

BOZP je následkem tragických událostí, prevence je vynucená vysokými ztrátami a to jak majetkovými tak lidskými.

Průmyslová revoluce (18.-19.stol.)

Největší zvrat v BOZP - Nové vědecké a technologické objevy, parní stroj

Přechod od ruční výroby v manufakturách k tovární strojní velkovýrobě za pomoci nových zdrojů energie (uhlí) . Nuzné pracovní a hygienické podmínky. Běžně využíváno dětské práce

V USA nejrizikovější práce nejen v důlním a ocelářském průmyslu, ale také v textilním – práce žen a dívek. Novodobá rizika zvýšení expozice různým nebezpečným látkám

Právní základ BOZP

ILO konvence: C155 - Occupational Safety and Health Convention, 1981 (No. 155)

Evropská rámcová směrnice o BOZP: Směrnice 89/391 ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci

1994 vznik Evropské agentury pro BOZP (EU-OSHA) – Bilbao, Španělsko

Pozitivní posun z pohledu historického vývoje

Posun od direktivního řízení bezpečnosti k převzetí odpovědnosti samotnými podniky. Přechod od technokratického vnímání bezpečnosti (tzn. vše vyřeší technika) k zahrnutí psychosociálních aspektů. Bezpečnost jako nedílná součást řízení podniku, podnikové kultury.

Legislativa vše nevyřeší - management rizik. Nízká úroveň zajištění BOZP u mikropodniků, malých podniků a OSVČ. Nízká míra odpovědnosti vedoucích zaměstnanců za bezpečnost.

Míru zájmu podniku o bezpečnost stále ovlivňuje jeho ekonomická stabilita. Stále vysoká míra pracovních úrazů a nemocí z povolání.

[ILO home](#) > [Topics](#) > Safety and health at work

Safety and health at work

Every day, people die as a result of occupational accidents or work-related diseases – more than 2.78 million deaths per year. Additionally, there are some 374 million non-fatal work-related injuries and illnesses each year, many of these resulting in extended absences from work. The human cost of this daily adversity is vast and the economic burden of poor occupational safety and health practices is estimated at 3.94 per cent of global Gross Domestic Product each year.

[ILO programme for occupational safety and health >](#)

Work-related accidents and injuries cost EU €476 billion a year according to new global estimates

At the XXI World Congress on Safety and Health at Work, held in Singapore on 3-6 September, the European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA) together with the International Labour Organization present new estimates of the cost of poor occupational safety and health (OSH). The new findings reveal that worldwide work-related injury and illness result in the loss of 3.9 % of GDP, at an annual cost of roughly €2 680 billion [1].

Work-related ill-health and injury is costing the European Union 3.3 % of its GDP. That's €476 billion every year which could be saved with the right occupational safety and health strategies, policies and practices.

Bez vědy se neobejdeme

Věda je pro bezpečnost potřebný a nezbytný nástroj, bez kterého se bezpečnost nebude rozvíjet, ale propadne do pověr a nevědění.

Různé definice BOZP, různý úhel pohledu (praktický, legislativní vs. vědecký). BOZP není vždy chápána jako vědní disciplína. BOZP se prolíná s řadou dalších odborných oblastí – hranice nejsou jasně vymezeny.

Student po absolvování přednášky bude chápat rozdíl mezi safety a security. Umí vymezit (definovat) BOZP, rozumí multidisciplinaritě BOZP, Orientuje se v příbuzných odborných oblastech.

Occupational safety and health (Occupational health and safety) is generally defined as the science of the anticipation, recognition, evaluation and control of hazards arising in or from the workplace that could impair the health and well-being of workers, taking into account the possible impact on the surrounding communities and the general environment.

OSH is an extensive multidisciplinary field, invariably touching on issues related to scientific areas such as medicine – including physiology and toxicology – ergonomics, physics and chemistry, as well as technology, economics, law and other areas specific to various industries and activities. (Alli, 2008)

Použité zdroje - studijní materiály

- Friend, M. A. and Kohn, J. P. Fundamentals of Occupational Safety and Health. 6th edition. Bernan Press, 2014. ISBN: 1598887246, 9781598887242
- HSE, 2016. Trends in work-related injuries and ill health in Great Britain since the introduction of the Health and Safety at Work act 1974. [online]. Dostupné z WWW: < <http://www.hse.gov.uk/statistics/history/historical-picture.pdf?pdf=historical-picture>>.
- ILO (2011) ILO introductory report: global trends and challenges on occupational safety and health : XIX World Congress on Safety and Health at Work: Istanbul Turkey, 11-15 September 2011 / International Labour Office.- Geneva: ILO.
- Moraru, R. I. (2012). Current Trends and Future Developments in Occupational Health and Safety Risk Management. INTECH Open Access Publisher.
- MPSV, 2009. Inspekce práce v České republice, České předsednictví v Radě EU 2009. [online]. Dostupné z WWW: < http://www.mpsv.cz/files/clanky/7160/Bezpecnost_prace_CZ.pdf>.
- National Occupational Safety and Health Committee (NOSHC) project. Dostupné z WWW: < <http://www.historyofosh.org.uk/index.html>>.
- Novák, O., 2004. Bezpečnost práce a 50 let VÚBP. [online]. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce. 55 s. Dostupné z WWW: < <http://www.bozpinfo.cz/bezpecnost-prace-50-let-vubp#null>>.
- RoSPA (2017) History of Occupational Safety and Health. <http://www.historyofosh.org.uk/>
- Salvador, L. R., & Van Thinh, D. (2016, May). Occupational Safety and Health: An overview. In Applied Computational Intelligence and Informatics (SACI), 2016 IEEE 11th International Symposium on (pp. 355-360). IEEE.
- SUIP. Stručná historie inspekce práce v českých zemích. <http://www.suip.cz/files/suip-f9fd62b9dc7c28625325b7505f6d4434/historie.pdf>
- ŠÍŠKA, M. (2014) Historie bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Bezpečnostpráce. info.
- VÚBP. (2002) Bezpečnost práce a 50 let VÚBP. : <http://www.bozpinfo.cz/bezpecnost-prace-50-let-vubp>
- VÚBP. (2002) Bezpečnost práce z pohledu technické normalizace. <http://www.bozpinfo.cz/bezpecnost-prace-z-pohledu-technicke-normalizace>

Téma 4: Informační zdroje v BOZP

Vybrané zdroje informací v BOZP

Právní předpisy ČR

Portál veřejné správy (MV): <http://portal.gov.cz/app/zakony/?path=/portal/obcan/>

Podmínky: Umožňuje zdarma vyhledávat v aktualizovaných textech právních předpisů České republiky obsažených ve Sbírce zákonů od roku 1945, které jsou aktuálně platné a současně účinné.

Vyhledávání: Prostřednictvím vyhledávacích polí na této stránce je možno hledat v textech předpisů (první pole) či v jejich názvech (poslední pole). Lze také zadat přímo konkrétní číslo předpisu.

Stažení a export: Umožňuje stáhnout dokument v PDF nebo TXT.

Nové ASPI (Wolters Kluwer): <http://www.noveaspi.cz/>

Podmínky: Bez registrace je možné pracovat s kompletními Sbírkami zákonů od roku 1918 v jejich platném a účinném znění

Po bezplatné registraci uživatele se otevře přístup k

- Předpisům ČR ve všech časových znění, sbírky od roku 1918 s porovnáním textů
- Publikované judikatuře včetně právních vět (sbírky ÚS, NS, NSS)
- Upozornění na změny předpisů (notifikace)
- Vkládání vlastních poznámek
- Export dokumentů

Stažení a export: formát RTF (DOC)

Více viz příručka – ke stažení zde:
http://www.noveaspi.cz/static/website/pdf/jak_na_noveaspi_11_2016.pdf

Sbírka předpisů ČR (TORI Soft spol. s r. o.): <http://www.sbirka.cz/>

Umožňuje volný přístup k právním předpisům, které byly vydány ve Sbírce zákonů v posledních čtyřech týdnech.

V rámci placené služby obsahuje archiv platných právních předpisů vydaných ve Sbírce zákonů od roku 1945, včetně tzv. "aktualizovaných" znění předpisů, kde jsou zapracovány všechny příslušné novely.

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=183>

Umožňuje sledovat „pracovní verze“ (dosud neschválené) právních předpisů

Právní předpisy EU

EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

Stránky EUR-Lex poskytují ve 24 úředních jazycích EU bezplatný přístup k:

Úřednímu věstníku Evropské unie (v autentickém znění)

- právu EU (smlouvám, směrnicím, nařízením, rozhodnutím, konsolidovaným právním předpisům a dalším dokumentům EU)
- přípravným aktům (návrhům právních předpisů, zprávám, zeleným a bílým knihám atd.)
- judikatuře EU (rozsudkům, usnesením atd.)
- mezinárodním dohodám
- dokumentům ESVO
- shrnutím právních předpisů, které uvádějí právní akty do politických souvislostí a prezentují je v jazyce srozumitelném i laikům
- dalším veřejným dokumentům

Díky EUR-Lexu také můžete sledovat všechny kroky v rámci postupu vedoucího k přijetí právních aktů.

Technické normy

Přístup v ČR zpoplatněn

Přístup ke čtení – knihovna a studovna FBI

Náhledy TN lze vyhledat např. zde:

- ÚNMZ: <https://csnonline.unmz.cz/vyhledavani.aspx>
- Ing. Jiří Hrazdil: <http://www.normy.biz/>

Třída 83: Ochrana životního prostředí, pracovní a osobní ochrana, bezpečnost strojních zařízení a ergonomie

Webové stránky významných institucí a oborové portály

Evropská agentura pro BOZP (EU-OSHA), E: <https://osha.europa.eu/cs>

Český Focal Point pro BOZP (provoz. MPSV): <http://www.ceskyfocalpoint.cz/>

Český oborový portál BOZP (provoz. VÚBP): <http://www.bozpinfo.cz/>

Portál BOZP (provoz. ERGOWORK s.r.o.): <http://www.portalbozp.cz/>

Znalostní systém prevence rizik v BOZP (provoz. VÚBP): <https://zsbozp.vubp.cz/>

Health and Safety Executive (HSE), UK: <http://www.hse.gov.uk/>

Occupational Safety and Health Administration (OSHA), USA: <https://www.osha.gov/>

National Institute for Occupational Safety and Health (NIOSH), USA: <https://www.cdc.gov/niosh/>

Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization – ILO): <http://ilo.org/safework/lang--en/index.htm>

Světová zdravotnická organizace (World Health Organization – WHO): <http://www.who.int/en/>; <http://www.who.cz/>

Sítě, platformy

European Technology Platform on Industrial Safety (ETPIS): <http://www.industrialsafety-tp.org/>

Česká technologická platforma bezpečnosti průmyslu, o.s. (CZTPIS): <http://www.cztpis.cz/>

International Network of Safety & Health Practitioner Organisations (INSHPO): <http://www.inshpo.org/>

Partnership for European Research in Occupational Safety and Health (PEROSH): <http://www.perosh.eu/>

Další zajímavé webové stránky:

NAPO – Napovy filmy: <https://www.napofilm.net/cs/napos-films/films>

WorkSafeBC: <https://www.worksafebc.com/en>

Knihovna VSB

E-zdroje: <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/ezdroje.htm>

Databáze Science Direct, Web of Science atd.

Odborná literatura

Monografie:

Alli, B. O. Fundamental principles of occupational health and safety. 2nd edition. ILO: Geneva, 2008. ISBN: 978-92-2-120454-1. Ke stažení zde: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_093550.pdf

Friend, M. A. and Kohn, J. P. Fundamentals of Occupational Safety and Health. 6th edition. Bernan Press, 2014. ISBN: 1598887246, 9781598887242. 4th ed. ke stažení zde: http://ohshub.com/wp-content/uploads/2010/01/fundamentals_of_occupational_safety_and_health.pdf

ILO encyclopaedia on occupational health and safety: <http://www.iloencyclopaedia.org/>

Časopisy:

Bezpečnost a hygiena práce (Wolters Kluwer; <http://obchod.wolterskluwer.cz/cz/bezpecnost-a-hygiena-prace.p1.html>)

JOSRA (VÚBP; <http://www.bozpinfo.cz/kategorie/casopis-josra>)

Safety Science (Elsevier; <https://www.journals.elsevier.com/safety-science/>)

Safety and Health at Work (Elsevier; <https://www.journals.elsevier.com/safety-and-health-at-work/>)

International Journal of Occupational Safety and Ergonomics (Taylor & Francis; <http://www.tandfonline.com/loi/tose20>)

Policy and Practice in Health and Safety (Taylor & Francis; <http://www.tandfonline.com/loi/tphs20>)

Pozn: články z časopisů jsou dostupné prostřednictvím databází ScienceDirect, SpringerLink apod. (viz kap. 6).

Sociální síť

Twitter, Facebook, LinkedIn, Research Gate, Youtube s Google+

Většina významných organizací, významných osobností v daném oboru má vybudovaný profil na výše uvedených sociálních sítích.

Umožňují udržení aktuálních informací a komunikací s širokou veřejností.

Specifikace:

- Twitter lze třídit informace za pomoci # klíčová slova, stejně jako u Facebook. Twitter oproti Facebooku představuje ucelený způsob sdílení informací.
- LinkedIn sdružuje profesionální životopisy a umožňuje diskuzi nad různými tématy (400 mil. registrovaných uživatelů)
- ResearchGate sdružuje vědeckou komunitu skrze vzájemnou komunikaci a spolupráci, umožňuje bezplatný přístup k literatuře. (100+ million publications, 12+ million researchers and 1 million answers to research questions).
- Facebook sdílí multimediální data (1,5 miliardy aktivních uživatelů, 2015).
- Youtube skrze kanály lze sledovat různé zájmové skupiny, popřípadě tvůrce. Algoritmus vyhledávání je postaven na názvu videa, tagu, klíčových slov v komentářích.

Příklad:

Twitter

- SRA – Risk Analysis <https://twitter.com/SocRiskAnalysis?lang=cs>
- Czech Republic OECD <https://twitter.com/CzechOECD?lang=cs>
- ILO <https://twitter.com/ilo?lang=cs>
- PEROSH https://twitter.com/perosh_eu
- INSHPO <https://twitter.com/INSHPO?lang=cs>

Youtube

- WorkSafe Victoria <https://www.youtube.com/channel/UCyohxStFbjvS1V8aL0Pqk3A>
- SafeWork NSW <https://www.youtube.com/user/workcovernsw>

Téma 5: Klíčové principy, koncepty v BOZP, práva a povinnosti zainter. stran

Téma 6: Hlavní nástroje BOZP

BOZP není jen Zákoník práce. BOZP vychází z klíčových principů – ILO jich definuje 14. Princip (z lat. principium, počátek) je základní a obecně uznávané myšlenkové východisko, zásada, pravidlo, zákon, které se nedokazuje, ale z něhož lze chápat nebo odvozovat další důsledky pro jednání nebo poznání. Není charakteristické jen pro ČR – celosvětová působnost

Přehled principů dle ILO

- a. Všichni pracovníci (zaměstnanci) mají práva
- b. Musí být stanovena politika BOZP
- c. Musí být nastaven národní systém BOZP
- d. Musí být vytvořen (formulován) národní program BOZP
- e. Musí probíhat konzultace se sociálními partnery a dalšími zainteresovanými stranami
- f. Programy a politiky BOZP musí být zaměřeny na prevenci i ochranu
- g. Musí být prosazováno (podporováno) neustálé zlepšování BOZP
- h. Pro rozvoj a implementaci účinných programů a politik BOZP jsou nezbytné informace
- i. Podpora zdraví je ústředním prvkem ochrany zdraví při práci
- j. Měly by být zavedeny pracovně lékařské služby pro všechny pracovníky

- k. Pro pracovníky, kteří utrpěli pracovní úraz, nehodu a nemoc související s prací, musí být dostupná kompenzace, rehabilitace a léčebné služby
- l. Nezbytnou součástí zdravého a bezpečného pracovního prostředí je vzdělávání a trénink (odborná příprava)
- m. Pracovníci, zaměstnavatelé a příslušné orgány mají určitou zodpovědnost a povinnosti
- n. Politika musí být prosazována

Koncepty BOZP

Na mezinárodní úrovni je základním strategickým dokumentem Strategický rámec EU pro BOZP na období 2014-2020, který vymezuje hlavní strategické cíle a škálu opatření na podporu zdraví a bezpečnosti pracovníků (European Commission, 2014).

Mezi stěžejní evropské strategické dokumenty, které tvoří výchozí rámec, dále patří Priority pro výzkum v BOZP v Evropě pro léta 2013-2020 – priority výzkumu v BOZP definované v souladu se strategií Evropa 2020 a Horizontem 2020 (EU-OSHA, 2013).

Mezi klíčové národní strategické dokumenty, ze kterých vychází studie, patří:

- Národní politika BOZP (MPSV, 2008), která stanoví základní priority a cíle v oblasti BOZP na úrovni ČR;
- Národní akční program BOZP pro období 2017 – 2018 (Rada vlády pro BOZP, 2016), který rozpracovává priority a cíle definované v Národní politice BOZP do konkrétních úkolů vč. stanovení termínů a odpovědnosti za jejich splnění.

Potřeba lépe šířit výsledky výzkumu v souvislosti se stanovením výzkumných priorit v BOZP (EU-OSHA, 2013) je zakotvena ve Strategickém rámci EU pro oblast BOZP (European Commission, 2014).

Výzkum hraje klíčovou roli při formování a aktualizaci znalostní báze v oblasti BOZP. Evropská agentura pro BOZP (EU-OSHA) upozorňuje, že dopad výzkumu v BOZP na zdraví a bezpečnost pracovníků závisí na tom, jak jsou výsledky výzkumu promítnuty do praktických a dostupných řešení na pracovišti. Považuje za nesmírně důležité, aby byl výzkum v BOZP zaměřen na transfer a implementaci vědeckých znalostí do konkrétních praktických řešení a intervencí na pracovišti. Konstatuje, že navzdory velkému množství výzkumných projektů v oblasti BOZP, není významná část výsledků přenesena k potenciálním uživatelům. Dopad výsledků výzkumu na politiku a odbornou praxi je často nedostatečný a není vždy jasné, co funguje, v jakém kontextu a pro jaký typ rozhodování. EU-OSHA shrnuje, že v posledních letech je problematika transferu znalostí věnována větší pozornost. Transfer znalostí je již chápán jako nedílná součást výzkumu v BOZP. Byl uskutečněn výzkum s cílem prozkoumat širší determinanty transferu výzkumu a studovat faktory, které přispívají k efektivnímu transferu výsledků výzkumu. Je potřeba dále rozvíjet tento výzkum, aby se zvýšil dopad výzkumu v BOZP na politiky a aplikaci znalostí na pracovištích. (EU-OSHA, 2013)

V Národní politice BOZP (MPSV, 2008) je zdůrazněna snaha o větší zapojení podnikové sféry při zadávání a spoluúčasti na financování projektů jakož i na zavádění úspěšných výsledků výzkumu v praxi.

Problematika transferu znalostí a rozvoje spolupráce není dále v obecné rovině ve strategických dokumentech BOZP pokryta. Transfer znalostí se v těchto dokumentech objevuje zejména v následujícím kontextu:

- Konkrétní typy znalostí (popř. informací), které mají být předávány;
- Doporučené kanály/mechanismy pro transfer znalostí;
- Zacílení výše uvedených bodů na MSP.

Znalosti (popř. informace), které mají být efektivně předávány od výzkumné směrem k aplikační sféře, se týkají zejména nových a vznikajících rizik. Současné výzkumné priority v BOZP (EU-OSHA, 2013) se zaměřují se na dopad stárnutí, globalizaci, nové technologie (např. nanotechnologie, biotechnologie) a nemoci z povolání a onemocnění a postižení související s prací. Podnikový sektor by měl reagovat na nová a vznikající rizika a zavést efektivní systém jejich prevence, který vychází ze zjištění výzkumu.

Na evropské i národní úrovni je podporován transfer znalostí např. formou:

- Sdílení osvědčených postupů, návodů správné praxe;
- Manuálů BOZP;
- Odborného poradenství;
- Vzdělávání;
- Kampaní na zvyšování povědomí;
- Preventivních programů (např. Podnik podporující zdraví, Bezpečný podnik).

Další z klíčových priorit definovaných na úrovni ČR je zajistit snadný přístup ke kvalitním odborným informacím a poradenství všem subjektům zainteresovaným v oblasti BOZP. Je podporován komplexní informační systém zahrnující informace z oblasti bezpečnosti práce, ochrany zdraví, prevence závažných havárií, požární ochrany a ochrany životního prostředí, přístupný všem zainteresovaným subjektům a umožňující efektivní využívání informací pro zlepšení stavu BOZP a životního prostředí, se zvláštním zaměřením na jednotlivé cílové skupiny. Cílem je zpřístupňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup komplexní informační služby zahrnující:

- Aktuální právní a odborně technické informace z oblasti BOZP;
- Informace o komunitárních a národních strategiích BOZP;
- Anotace výsledků výzkumu a vývoje, nových publikací v oblasti BOZP;
- Informace o vzdělávacích a školicích projektech a programech z oblasti BOZP.

Přístup k informacím a konzultačním službám je zajišťován jak cestou evropské sítě informačních center pro oblast BOZP (tzv. Focal Points) a jejího národního rozhraní, národním oborovým portálem pro oblast BOZP s komplexními informačními službami, tak individuálními specializovanými informačními webovými stránkami jednotlivých resortů. (MPSV, 2008)

Velkou výzvu v oblasti BOZP, definovanou na úrovni EU, představuje posílení schopnosti mikropodniků a MSP zavádět účinná a hospodárná opatření pro předcházení rizikům. Ve většině případů zůstává řízení BOZP mimořádnou výzvou pro mikropodniky a MSP. Menší podniky mají sklon dodržovat vnitrostátní pravidla a pravidla EU v menší míře a ve srovnání s velkými podniky vykazují nižší počet opatření k řízení BOZP. To souvisí mimo jiné s nedostatkem přímo dostupných odborných znalostí, nedostatečným povědomím o závazcích a

neexistenci pokynů. Komise a EU-OSHA v rámci strategie na období 2007–2012 vyvinuly praktické pokyny a materiály týkající se osvědčených postupů, aby se podpořilo provádění opatření v oblasti BOZP v MSP. Hlavním přínosem je interaktivní online nástroj pro posuzování rizik (OiRA) vyvinutý Agenturou EU-OSHA. OiRA je webová platforma, která umožňuje tvořit nástroje pro odvětvové posuzování rizik, a to v jakémkoli jazyce, snadno a standardně. Umožňuje budovat snadno použitelné, bezplatné internetové nástroje, které mohou mikroorganizacím a malým organizacím pomoci zavést proces managementu pracovních rizik vč. příslušné interní dokumentace (<http://www.oiraproject.eu/>). Je však třeba vyvinout soustředěnější úsilí na úrovni EU a úrovni vnitrostátní. V této souvislosti byl definován strategický cíl „Usnadnit zejména mikropodnikům a malým podnikům dodržování právních předpisů v oblasti BOZP“ a následující opatření k jeho naplnění:

- Poskytovat finanční a technickou podporu při provádění nástroje OiRA a jiných nástrojů IT v členských státech, a to s důrazem na prioritní odvětví;
- Vypracovat pokyny a určit příklady osvědčených postupů, a to s ohledem na zvláštní povahu a podmínky MSP, a zejména mikropodniků;
- Prosazovat výměnu osvědčených postupů, čímž budou MSP podněcovány většími podniky v rámci řetězce zadavatel-dodavatel-kupující k tomu, aby zlepšily BOZP;
- Pokračovat v kampaních na zvyšování povědomí. (European Commission, 2014)

Na národní úrovni byl stanoven cíl zaměřovat se v rámci poskytování informačních služeb specificky na MSP a osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) a vytvářet pro ně znalostní základnu k prevenci rizik zahrnující:

- Metodologii hodnocení rizik vybraných oborů ekonomických činností;
- Návodů správné praxe, osvětové materiály a poradenství;
- Zadání a informace o projektech zdrojového financování EU. (MPSV, 2008)

Práva a povinnosti

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zaměstnanec

§ 106

Práva a povinnosti zaměstnance

(1) Zaměstnanec má právo na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, na informace o rizicích jeho práce a na informace o opatřeních na ochranu před jejich působením; informace musí být pro zaměstnance srozumitelná.

Další práva a povinnosti zaměstnance:

- Povinnost dbát o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví osob, které mohou být ovlivněny jeho jednáním popř. opomenutím při práci
- Právo na dostatečné a přiměřené informace (znalosti) a trénink (praktický zácvik):
- informace o nebezpečích na pracovišti
- porozumění pracovním rizikům a opatřením k ochraně života a zdraví (jak mají chránit svůj život a zdraví při práci?)
- praktický zácvik pro bezpečné provádění pracovních úkolů
- Povinnost spolupracovat se zaměstnavateli (přímo prostřednictvím zástupců) ↔ dosažení pokroku v BOZP na podnikové úrovni

Zaměstnavatelé

- Pracovní rizika vyvstávají na pracovišti → ZL má povinnost zajistit bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky
- Povinnost chránit zaměstnance před pracovními riziky
- Povinnost zajistit podporu BOZP prostřednictvím řídicích procesů (systémové řízení BOZP)
- Povinnost porozumět pracovním rizikům - povědomí o bezpečnosti a zdravotních dopadech by mělo ovlivňovat rozhodnutí o výběru technologie a organizace práce
- Povinnost provádět školení BOZP, vzdělávací programy, informační kampaně
- Povinnost přijímat opatření pro zdolávání mimořádných událostí + poskytování 1. pomoci
- Povinnost kompenzace pracovních úrazů a nemocí z povolání, rehabilitace a umožnění snadného návratu do práce

Hlavní nástroje BOZP

Směrnice EU

Právní akt stanovený ve Smlouvě o EU. Je závazná v celém rozsahu a členské státy jsou povinny ji ve stanovené lhůtě provést ve vnitrostátním právu. Určuje, aby dosáhly konkrétního cíle, aniž by diktovala, jakými prostředky daného cíle dosáhnout (odlišné od nařízení, které je tzv. self-executing a nevyžaduje přímou implementaci do právního řádu členského státu). Směrnice obvykle poskytují prostor členským státům pro to, aby přijala daná pravidla podle svého právního řádu. Výchozím bodem pro legislativní iniciativy na evropské úrovni je legislativní návrh předložený Evropskou komisí. Směrnice EU přijímají „řádným legislativním postupem“ Evropská rada a Evropský parlament. V některých případech převádějí legislativní pravomoc přizpůsobovat směrnice technickému pokroku na Evropskou komisi.

Zásadní úlohu v evropském postupu rozhodování v oblasti BOZP hrají evropští sociální partneři, jelikož musí být v různých fázích konzultováni.

Jednotlivé směrnice přizpůsobují zásady rámcové směrnice:

- konkrétním úkolům (např. ruční manipulaci s nákladem)
- specifickým rizikům při práci (např. expozici nebezpečným látkám nebo fyzikálním činitelům)
- specifickým pracovištím a odvětvím (např. přechodným pracovištím, těžebním odvětvím, rybářským lodím)
- specifickým skupinám pracovníků (např. těhotným ženám, mladým pracovníkům, pracovníkům s pracovní smlouvou na dobu určitou)
- určitým pracovními aspekty (např. organizaci pracovní doby)

Vnitrostátní právní předpisy

Všechny právní předpisy nižší právní síly musí být s předpisy ústavními v souladu (konformní s Ústavou). Podzákonné právní normy musí být v souladu se zákony, neboť jsou od nich odvozeny, a zákony musí být v souladu s právními předpisy nejvyšší právní síly, neboť mohou vzniknout jen v mezích daných ústavou. Podzákonné právní normy musí být samozřejmě také v souladu s ústavou, tedy právními normami nejvyšší právní síly.

Normy

Typy norem:

- Česká technická norma (ČSN) - Česká technická norma se stává harmonizovanou českou technickou normou, přejímá-li plně požadavky stanovené evropskou normou nebo harmonizačním dokumentem, které uznaly orgány ES jako harmonizovanou evropskou normu, nebo evropskou normou, která byla jako harmonizovaná evropská norma stanovena v souladu s právem ES společnou dohodou notifikovaných osob (dále jen "harmonizované evropské normy").
Je dokument schválený pověřenou právníkou osobou (§ 5) pro opakované nebo stálé použití vytvořený podle tohoto zákona a označený písmenným označením ČSN, jehož vydání bylo oznámeno ve Věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (dále jen "Věstník Úřadu"). Česká technická norma není obecně závazná. Poskytuje pro obecné a opakované používání pravidla, směrnice nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků zaměřené na dosažení optimálního stupně uspořádání ve vymezených souvislostech.
- Evropská norma (EN, ETSI)
- European Committee for Standardization (CEN)
- European Telecommunications Standards Institute (ETSI)
- Mezinárodní norma (ISO, IEC)
- International Organization for Standardization (ISO)
- International Electrotechnical Commission (IEC)
- Harmonizovaná norma - se rozumí norma přijatá jednou z evropských organizací pro normalizaci:
  - Evropským výborem pro normalizaci (CEN)
  - Evropským výborem pro normalizaci v elektrotechnice (CENELEC)
  - Evropským úřadem pro telekomunikační normy (ETSI) – na základě žádosti Evropské komise

Závaznost normy je definovaná

Vnitropodnikové směrnice

Předpis zaměstnavatele určující jednotný postup při důležitých organizačních opatřeních v podniku. Vycházejí ze zákonného rámce. Zabývají se širokým okruhem témat - od stanovení cen produktů či služeb, přes zásady personální práce, výkon práce přesčas, až po zajištění BOZP a jiné technické záležitosti spojené s chodem podniku.

Základní funkce předpisů/ směrnic:

- Komunikační nástroj – eliminace nedorozumění, nejasnosti, kdo to jak myslel a proč to tak udělal, kdo je za co zodpovědný
- Standardizace postupů – když dva dělají totéž, není to totéž... nastavení jednotných postupů → přehlednost, průhlednost a zastupitelnost jednoho pracovníka druhým, bez složitého sdělování hromady informací
- Automatizace postupů a zefektivnění práce – OS dávají co nejjednodušší recept, jak vyřešit danou situaci

- Obrana – zejména v případě externího auditu (např. kontroly finančního úřadu, OIP); OS hlásají a svou aplikací dokazují, že v této firmě vládne pořádek a mantinely jsou nastaveny dle zákonných požadavků

Evropské obecné zásady

Obecné zásady jsou nezávazné dokumenty, jejichž cílem je usnadnit provádění evropských směrnic. Existují různé druhy obecných zásad, například:

- praktické obecné zásady Evropské komise, které stanovují osvědčené postupy pro prevenci rizik
- doporučení Rady
- sdělení EK
- dohody se sociálními partnery EU
- apod.

Příklady:

- Guidance on risk assessment at work (Directive 89/391/EEC)
- Guidance on the application of the essential health and safety requirements on ergonomics
- Guide to application of the Machinery Directive 2006/42/EC
- The increasing use of portable computing and communication devices and its impact on the health of EU workers
- Framework agreement on telework
- Non-binding guide to good practice for implementing Directive 2001/45/EC (Work at a height)
- Non-binding guide to good practice for implementing Directive 1999/92/EC "ATEX" (explosive atmospheres)
- Atd.

Použité zdroje - studijní materiály:

- EUROPEAN COMMISSION (2014). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, EU Strategic Framework on Health and Safety at Work 2014-2020. COM (2014) 332 final. Dostupné z:<<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/CS/1-2014-332-CS-F1-1.Pdf>>.
- EU-OSHA (2013). Priorities for occupational safety and health research in Europe: 2013-2020. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg. Dostupné z:<<https://osha.europa.eu/cs/tools-and-publications/publications/reports/priorities-for-occupational-safety-and-health-research-in-europe-2013-2020/view>>.
- MPSV (2008). Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky. Dostupné z:<http://www.ceskyfocalpoint.cz/wp-content/uploads/2015/12/syst_narodni_politika_cr.pdf>.
- MPSV (2008). Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky. Dostupné z:<http://www.ceskyfocalpoint.cz/wp-content/uploads/2015/12/syst_narodni_politika_cr.pdf>.

- RADA VLÁDY PRO BOZP (2016). Národní akční program bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro období 2017 – 2018. Dostupné z: <<http://www.ceskyfocalpoint.cz/wp-content/uploads/2016/12/N%C3%A1rodn%C3%AD-ak%C4%8Dn%C3%AD-program-bezpe%C4%8Dnosti-a-ochrany-zdrav%C3%AD-p%C5%99i-pr%C3%A1ci-na-obdob%C3%AD-2017-2018.pdf>>.
- ILO: <http://ilo.org/global/standards/subjects-covered-by-international-labour-standards/occupational-safety-and-health/lang--en/index.htm>
- ILO: <http://www.ilo.org/safework/info/standards-and-instruments/codes/lang--en/index.htm>
- EU-OSHA: <https://osha.europa.eu/cs/safety-and-health-legislation/european-directives>
- SCHLESINGER, P. Jak se vyznat v právních předpisech. Dostupný na <http://www.vzdelanyzastupitel.cz/data/fileBank/39677c12-4a87-432b-a7d2-d931bad6e42e.pdf>.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- ÚNMZ – Technická normalizace: <http://www.unmz.cz/urad/technicka-normalizace>.

Téma 7. Organizace BOZP na mezinárodní, evropské a národní úrovni

---

V České republice spadá bezpečnost, ochrana zdraví a spokojenost při práci primárně do působnosti **Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV)**, které rovněž zajišťuje dialog se sociálními partnery a **Ministerstvem zdravotnictví (MZ)**. V omezené míře spadá tato problematika rovněž do působnosti **Českého báňského úřadu (ČBÚ)** a **Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB)**.

Státní úřad inspekce práce (SÚIP) ve spolupráci se svými **Oblastními inspektoráty práce (OIP)** prosazuje dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti práce a pracovních podmínek. **Státní orgán pro ochranu zdraví při práci – krajské hygienické stanice (KHS)**, který je součástí **MZ**, odpovídá za prosazování předpisů v oblasti ochrany zdraví při práci. **ČBÚ** dohlíží nad dodržováním předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při hornické činnosti a při nakládání s výbušninami. **SÚJB** odpovídá za regulační záležitosti týkající se ionizujícího záření.

Tripartitní Rada vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, která působí jako poradní orgán české vlády, koordinuje činnost řady státních orgánů a sociálních partnerů v oblasti BOZP. Předsedou této rady je **ministr práce a sociálních věcí**.

Kontaktní místo agentury EU-OSHA pro Českou republiku koordinuje a řídí národní síť pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. **Výzkumný ústav bezpečnosti práce (VÚBP)** a **Státní zdravotní ústav (SZÚ)** vystupují v roli center znalostí o problematice spokojenosti při práci. Shromažďují informace o bezpečnosti, zdraví a spokojenosti při práci a provádějí související výzkum. [1]

Rada vlády pro BOZP

(<https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/>)

Vláda si zřizuje k podpoře své činnosti své poradní a pracovní orgány (dále jen PPOV) složené z členů vlády a dalších odborníků. PPOV mohou být zřízeny jako stálé nebo dočasné orgány podle charakteru problematiky, kterou se zabývají.

Rada vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci je jedním z PPOV. Jeho činnost zabezpečuje MPSV. [2]

MPSV

Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2 (<http://www.mpsv.cz/cs/>)

MPSV je **ústředním orgánem státní správy**¹ pro **pracovněprávní vztahy, bezpečnost práce, zaměstnanost a rekvalifikaci, kolektivní vyjednávání, mzdy a jiné odměny za práci, důchodové zabezpečení, nemocenské pojištění, nemocenské zabezpečení, sociální péči, péči o pracovní podmínky žen a mladistvých, právní ochranu mateřství, péči o rodinu a děti, péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, a pro další otázky mzdové a sociální politiky.**

Mezi organizace podřízené MPSV patří Úřad práce ČR (ÚP ČR), Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ), **Státní úřad inspekce práce (SÚIP)** a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (ÚMPOD).

MPSV je zřizovatelem pěti ústavů sociální péče – Centrum sociálních služeb Tlokov, Centrum pobytových a terénních sociálních služeb Zbůch, Centrum sociálních služeb pro osoby se zrakovým postižením v Brně-Chrlicích, Centrum Kociánka a Centrum sociálních služeb Hrabyně. Dále je zřizovatelem Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (VÚPSV), **Výzkumného ústavu bezpečnosti práce (VÚBP)**, **Technické inspekce České republiky (TI ČR)** a Fondu dalšího vzdělávání (FDV).

Od 29. ledna 2014 je ministryní práce a sociálních věcí Mgr. Michaela Marksová. **Organizační struktura** MPSV viz <http://www.mpsv.cz/cs/1856>. [3]

SÚIP a OIP

Kolářská 13, 746 01 Opava (<http://www.suip.cz/>)

Státní úřad inspekce práce (SÚIP) a osm **oblastních inspektorátů práce** (OIP Hlavní město Praha, OIP Středočeský kraj, OIP Jihočeský kraj a Vysočina, OIP Plzeňský a Karlovarský kraj, OIP Ústecký a Liberecký kraj, OIP Královéhradecký a Pardubický kraj, OIP Jihomoravský a Zlínský kraj, OIP Moravskoslezský a Olomoucký kraj) jsou **orgány státní správy**², jejichž hlavním úkolem je **kontrola dodržování povinností plynoucích z pracovněprávních předpisů včetně předpisů o BOZP.**

---

¹ Ústřední orgán státní správy (nebo také ústřední správní úřad) je složka státní moci, která vykonává správu na věcně vymezeném úseku fungování společnosti. Jde o správní úřad, který stojí na vrcholu správní hierarchie a jemuž není nadřízen žádný jiný úřad, ale zpravidla vláda. Příkladem ústředního orgánu státní správy je ministerstvo.

² Orgán státní správy je jedním z hlavních subjektů správního práva, který zastupuje stát při výkonu veřejné správy. Orgány státní správy jsou zřizovány na základě ústavy, ústavních zákonů, zákonů. Tento předpis pak upravuje jejich postavení, vymezuje pravomoc, územní působnost a věcnou působnost. Každý orgán má zpravidla vlastní organizační strukturu a člení se na další organizační složky.

Kromě **kontrol** patří k základním úkolům SÚIP i OIP **poradenská, konzultační a osvětová činnost**. Činnost SÚIP a OIP se řídí **zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce**.

Hlavním **cílem** práce SÚIP a OIP je a musí být nikoliv represe, ale **prevence**, tedy snaha o předcházení negativním jevům – pracovním úrazům, nemocem z povolání a haváriím technických zařízení – a snaha o co nejlepší přípravu na zdolávání následků takových dějů, pokud k nim dojde.

V odůvodněných případech mohou orgány inspekce práce ukládat **pokuty** za spáchání přestupku nebo správního deliktu.

SÚIP je **řízen MPSV**. V čele SÚIP je generální inspektor, v čele OIP vedoucí inspektor, které jmenuje a odvolává ministr práce a sociálních věcí. Pozici generálního inspektora v současnosti zastává Mgr. Ing. Rudolf Hahn. **Organizační struktura** viz <http://www.suip.cz/o-nas/organizacni-struktura/>. [4]

TIČR

U Balabenky 6, 180 00 Praha 8 (<https://www.ticr.eu/>)

Technická inspekce České republiky (TIČR) vykonává **státní odborný dozor nad bezpečností vyhrazených technických zařízení** v rozsahu **zák. č. 174/1968 Sb.**, o státním odborném dozoru nad bezpečností práce. Vyhrazenými technickými zařízeními jsou ve smyslu § 6b odst. (1) zák. č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce zařízení se zvýšenou mírou ohrožení zdraví a bezpečnosti osob a majetku, která podléhají dozoru podle tohoto zákona. Jsou to technická zařízení tlaková, zdvihací, elektrická a plynová.

Zřizovatelem TIČR je MPSV.

Hlavní předměty činnosti v rozsahu zákona č. 174/1968 Sb.:

- vydávání odborných a závazných stanovisek o tom, zda jsou při projektování, konstrukci, výrobě, montáži, provozu, obsluze, opravách, údržbě a revizi VTZ splněny požadavky bezpečnosti těchto zařízení
- provádění prohlídek, řízení a vyhodnocování zkoušek, kterými osvědčuje, zda vyhrazená technická zařízení a materiály, použité k jejich zhotovení splňují požadavky předpisů k zajištění bezpečnosti technických zařízení; ve stanovených případech potvrzuje úspěšné výsledky zkoušek
- prověřování odborné způsobilosti organizací a podnikajících fyzických osob k výrobě, montáži, opravám, údržbě a revizím VTZ a v této souvislosti vydávání oprávnění
- prověřování odborné způsobilosti fyzických osob ke zkouškám, revizím, opravám nebo obsluze VTZ a v této souvislosti vydávání osvědčení

TIČR působí mimo hlavního předmětu činnosti i jako **ČIA akreditovaná osoba**. Je držitelem Osvědčení o akreditaci inspekčního orgánu č. 4001 na základě posouzení splnění akreditačních kritérií podle ČSN EN ISO/IEC 17020. Předmětem této akreditace je inspekční činnost třetí nezávislé strany - orgán typu A - k provádění **inspekce a posuzování shody na technických zařízeních**. [5]

Organizační struktura viz <http://www.ticr.eu/inpage/organizacni-struktura/>. [5]

MZ

Palackého nám. 4, 128 01 Praha 2 (<http://www.mzcr.cz/>)

Ministerstvo zdravotnictví je **ústředním orgánem státní správy** pro:

- zdravotní služby,
- **ochranu veřejného zdraví**,
- zdravotnickou vědeckovýzkumnou činnost,
- poskytovatele zdravotních služeb v přímé řídicí působnosti,
- zacházení s **návykovými látkami**, přípravky, prekursory a pomocnými látkami,
- vyhledávání, ochranu a využívání přírodních léčivých zdrojů, přírodních léčebných lázní a zdrojů přírodních minerálních vod,
- léčiva a prostředky zdravotnické techniky pro prevenci, diagnostiku a léčení lidí,
- zdravotní pojištění a zdravotnický informační systém,
- pro používání **biocidních přípravků** a uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh.

Jako **orgán ochrany veřejného zdraví** je na Ministerstvu zdravotnictví ustaven **hlavní hygienik České republiky – náměstek ministra zdravotnictví pro ochranu a podporu veřejného zdraví**.

Od 1. 12. 2016 je novým ministrem zdravotnictví JUDr. Ing. Miloslav Ludvík, MBA. Pozici hlavního hygienika ČR v současné době zastává Mgr. Eva Gottvaldová. Organizační schéma viz <http://www.mzcr.cz/obsah/o-ministerstvu> 841 1.html. [7]

KHS – Odbor hygieny práce

KHS MSK se sídlem v Ostravě: Na Bělidle 7, 702 00 Moravská Ostrava (<http://www.khsova.cz/01/index.php>)

Činnost odboru hygieny práce je zaměřena jednak na **preventivní hygienický dozor**, dále na **státní zdravotní dozor** a také na **ověření podmínek vzniku nemocí z povolání**.

Odbor hygieny práce se dělí na oddělení:

- hygieny práce
- hygieny práce v těžkém průmyslu
- toxikologie a hodnocení zdravotních rizik

Činnost KHS při **preventivním hygienickém dozoru**:

- Preventivní působení dle náplně jednotlivých oddělení, KHS vydává závazná stanoviska k projektovým dokumentacím pro nové stavby nebo rekonstrukce staveb, změnám v užívání, zkušebním provozům a kolaudacím (druhy staveb)
- Posuzování akcí se zdroji neionizujícího záření v pracovním prostředí včetně laserů
- Posuzování míry rizika při aplikaci injektažních a nástřikových hmot a technických kapalin v důlních podmínkách
- Vydávání stanovisek k provozním řádům zařízení dle zákona o odpadech
- Vydávání stanovisek k bezpečnostní dokumentaci zařízení (dle zák.č.59/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů)
- Stanovení zvláštních podmínek pro provádění oznámené činnosti při provádění speciální ochranné dezinfekce, dezinsekce, deratizace (dále jen DDD) nebezpečnými

chemickými látkami nebo přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické nebo toxické (podle § 61 odst. 5 zákona č. 258/2000 Sb.)

- Vydávání osvědčení o odborné způsobilosti pro speciální ochrannou DDD
- Vydávání osvědčení o odborné způsobilosti pro nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické

Činnost KHS při **státním zdravotním dozoru**:

- SZD je vykonáván dle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)
- Kontrola plnění požadavků zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, NV č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, NV 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací a souvisejících předpisů, NV č. 1/2008 Sb. o ochraně zdraví před neionizujícím zářením, zákoníku práce č. 262/2006 Sb..
- Rozhoduje o zařazení prací do příslušných kategorií na základě podání návrhu kategorizace prací zaměstnavatelem podle § 37 zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů a vydává pro rizikové práce rozhodnutí, ve kterém jsou stanoveny lhůty a náplně preventivních prohlídek a lhůty ověření rizikových faktorů měřením
- Kontrola zajištění pracovnělékařských služeb
- Ověření podmínek vzniku nemocí z povolání na základě požadavků klinik a oddělení nemocí z povolání
- Kontrola v oblasti ochrany zdraví při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky
- Kontrola v oblasti ochrany zdraví při působení zdrojů elektromagnetického záření a při práci s lasery
- Spolupracuje s ostatními orgány státní správy v oblasti ochrany zdraví při práci
- Řeší podněty občanů na nevyhovující pracovní podmínky

Organizační struktura **Krajské hygienické stanice se sídlem v Ostravě** viz http://www.khsova.cz/01_o_nas/organizacni_struktura.php. [8]

ČBÚ a OBÚ

Kozí 4, 110 01 Praha 1 - Staré Město (<http://www.cbusbs.cz/>)

Orgány státní báňské správy:

- **Český báňský úřad (ČBÚ)** se sídlem v Praze a
- **8 obvodních báňských úřadů (OBÚ)** – OBÚ pro území Hlavního města Prahy a kraje Středočeského, se sídlem v Praze; OBÚ pro území krajů Plzeňského a Jihočeského, se sídlem v Plzni; OBÚ pro území kraje Karlovarského, se sídlem v Sokolově; OBÚ pro území kraje Ústeckého, se sídlem v Mostě; OBÚ pro území krajů Královéhradeckého a Pardubického, se sídlem v Hradci Králové; OBÚ pro území krajů Jihomoravského a Zlínského, se sídlem v Brně; OBÚ pro území krajů Moravskoslezského a Olomouckého se sídlem v Ostravě; OBÚ pro území krajů Libereckého a Vysočina, se sídlem v Liberci.

ČBÚ je **ústředním orgánem státní správy ČR**.

Vrchní dozor je vykonáván orgány státní báňské správy nad:

- hornickou činností,
- činností prováděnou hornickým způsobem,

- požární ochranou v podzemí,
- dodržováním pracovních podmínek, v hornických organizacích,
- při nakládání s výbušninami,
- nakládáním s těžebním odpadem,
- podzemními objekty,
- placením úhrad z dobývacích prostorů a vydobytých nerostů.

Orgány státní báňské správy zejména kontrolují, zda organizace vykonávají tyto činnosti v souladu se zákonem č. 44/1988 Sb., zákonem č. 61/1988 Sb. a zákonem č. 157/2009 Sb., předpisy vydanými na jejich základě (horní a bezpečnostní předpisy), a jinými obecně závaznými právními předpisy (např. zákoníkem práce, nařízením vlády o evidenci a registraci pracovních úrazů a o hlášení provozních nehod (havárií) a poruch technických zařízení, vyhláškou o placení úhrad z dobývacího prostoru a z vydobytých nerostů výhradních ložisek apod.), pokud se dotýkají hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem, a při nakládání s výbušninami.

Úkoly orgánů státní báňské správy na úseku vrchního dozoru vykonává ČBU ústředními **báňskými inspektory** a obvodní báňské úřady **obvodními báňskými inspektory**.

Předsedou ČBÚ je Ing. Martin ŠTEMBERKA. Organizační schéma ČBÚ viz <http://www.cbubs.cz/index.php/cesky-bansky-urad/organizacni-schema.html>.

[9]

SÚJB

Senovážné náměstí 9, 110 00 Praha 1 (<http://www.sujb.cz/uvod/>)

Státní úřad pro jadernou bezpečnost (SÚJB) je **ústředním orgánem státní správy** ve smyslu zákona č. 2/1969 Sb. (úplné znění z. č. 122/1997 Sb. - §2). V jeho čele stojí předseda, který je jmenován vládou ČR. Úřad má samostatný rozpočet a je **přímo podřízen vládě ČR**.

SÚJB vykonává **státní správu a dozor při využívání jaderné energie a ionizujícího záření**, v oblasti **radiační ochrany** a v oblasti **jaderné, chemické a biologické ochrany**. Do jeho působnosti, dané zákonem č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon), zákonem č. 19/1997 Sb., a zákonem č. 281/2002 Sb., patří např:

- výkon **státního dozoru** nad jadernou bezpečností, jadernými položkami, fyzickou ochranou jaderných zařízení, radiační ochranou a havarijní připraveností v prostorách jaderného zařízení nebo pracoviště se zdroji ionizujícího záření;
- **povolování výkonu činností** podle zákona č. 18/1997 Sb., např. k umístování a provozu jaderného zařízení a pracoviště s velmi významnými zdroji ionizujícího záření, nakládání se zdroji ionizujícího záření a radioaktivními odpady, přepravě jaderných materiálů a radionuklidových zářičů;
- **schvalování dokumentace**, vztahující se k zajištění jaderné bezpečnosti a radiační ochrany, stanovené atomovým zákonem, limitů a podmínek provozu jaderných zařízení, způsobu zajištění fyzické ochrany, havarijních řádů k přepravám jaderných materiálů a vybraných radionuklidových zářičů, vnitřních havarijních plánů jaderných zařízení a pracoviště; se zdroji ionizujícího záření;

- **stanovení podmínek a požadavků radiační ochrany obyvatel a pracovníků se zdroji ionizujícího záření** (např. stanovení limitů ozáření, vymezení kontrolovaných pásem), stanovení zóny havarijního plánování a požadavků havarijní připravenosti držitelů povolení dle atomového zákona;
- **sledování stavu ozáření obyvatelstva a pracovníků se zdroji ionizujícího záření.**

Předsedkyní SÚJB je Ing. Dana Drábová, Ph.D. Organizační struktura SÚJB viz <https://www.suib.cz/o-suib/organizacni-struktura/>. [10]

VÚBP

Jeruzalémská 9, 116 52 Praha 1 (<http://www.vubp.cz/>)

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. (VÚBP) je podle zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, **veřejnou výzkumnou institucí³, zřízovanou MPSV**. Účelem zřízení VÚBP, v.v.i., je uskutečňování **vědeckého výzkumu v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci a plnění úkolů**, vyplývajících z Úmluv Mezinárodní organizace práce, z platných právních předpisů v oblasti BOZP, z požadavků Rady Evropské unie a Evropské komise, Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, Eurostatu, a z potřeb zřizovatele a inspekce práce.

Hlavní činnosti VÚBP je vědecký výzkum, ověřování a aplikace metod a prostředků v oblasti prevence rizik ohrožení zdraví a životů osob, životního prostředí a hmotných statků, vyplývajících z pracovních činností a zlepšování pracovní pohody a kvality pracovního života.

VÚBP, v.v.i., se zabývá také **operačním výzkumem**, tj. monitorováním stavu a vývoje bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, udržováním dat a statistik v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

VÚBP, v.v.i., plní funkci **analytického a koncepčního pracoviště v oblasti BOZP**.

Předmětem **další činnosti** VÚBP, v.v.i., je rozvoj a provoz faktografických, bibliografických a zpravodajských informačních systémů v oblasti BOZP, plnění úkolů v oblasti normalizace, posuzování shody a certifikace, plnění úkolů odborného pracoviště pro prevenci závažných průmyslových havárií, plnění úkolů v oblasti vzdělávání, osvěty a propagace BOZP, plnění funkce poradenského a konzultačního střediska a znalecká činnost v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Ředitelem VÚBP je RNDr. Stanislav Malý, Ph.D. Organizační schéma VÚBP viz <http://www.vubp.cz/o-nas/organizacni-schema>. [11]

SZÚ

Šrobárova 48, Praha 10, 100 42 ()

---

³ Veřejná výzkumná instituce (v. v. i.) je právnickou osobou, jejímž hlavním předmětem činnosti je výzkum, včetně zajišťování infrastruktury výzkumu, vymezený zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků.

Státní zdravotní ústav (SZÚ) je **příspěvkovou organizací⁴ MZ**. Jeho postavení a úkoly jsou stanoveny § 86 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a opatřením ministryně zdravotnictví čj: 31334/2002 ze dne 17. 12. 2002. Statutárním orgánem ústavu je ředitel, kterého jmenuje a odvolává na návrh hlavního hygienika České republiky ministr zdravotnictví. Sídlem ústavu je Praha.

V § 86 citovaného zákona se uvádí, že ústav se zřizuje k přípravě **podkladů pro národní zdravotní politiku, pro ochranu a podporu zdraví**, k zajištění **metodické a referenční činnosti na úseku ochrany veřejného zdraví**, k **monitorování a výzkumu vztahů životních podmínek a zdraví**, k **mezinárodní spolupráci**, ke **kontrole kvality poskytovaných služeb k ochraně veřejného zdraví**, k **postgraduální výchově v lékařských oborech ochrany a podpory zdraví** a **pro zdravotní výchovu obyvatelstva**.

SZÚ je **zdravotnické zařízení** a je oprávněn zpracovávat za účelem přípravy podkladů pro tvorbu státní zdravotní politiky a sledování dlouhodobých trendů výskytu infekčních a jiných hromadně se vyskytujících onemocnění údaje o zdraví fyzických osob v souvislosti s předcházením vzniku a šíření infekčních onemocnění, ohrožení nemocí z povolání a jiných poškození zdraví z práce, o expozici fyzických osob škodlivinám v pracovním a životním prostředí a o epidemiologii drogových závislostí a předávat je orgánům ochrany veřejného zdraví.

Ředitelkou SZÚ je Ing. Jitka Sosnovcová. Organizační struktura SZÚ viz <http://www.szu.cz/organizacni-struktura>. [12]

SÚJCHBO

Kamenná 71, 262 31 Milín

Státní ústav jaderné, chemické a biologické ochrany, v. v. i. (SÚJCHBO) je veřejnou výzkumnou institucí, zřizovanou SÚJB.

SÚJCHBO se ve své **hlavní činnosti** zabývá aplikovaným výzkumem a vývojem zaměřeným na rozšiřování znalostí i vývoj praktických prostředků využitelných v oblasti radiální ochrany a ochrany před chemickými a biologickými látkami, zneužitelnými jako zbraně hromadného ničení.

Další činností, ve smyslu zákona č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích, je odborná činnost v oborech, jimiž se SÚJCHBO zabývá, prováděná na základě požadavků zřizovatele, dalších státních orgánů, organizačních složek státu nebo územních samosprávných celků. Na vyžádání těchto orgánů poskytuje SÚJCHBO odbornou pomoc, expertizy, testování, identifikaci neznámých látek a další obdobné činnosti.

Erudice odborných pracovníků a vybavení pracovišť je využíváno např. při zapojení SÚJCHBO, v. v. i. do ostatních složek **Integrovaného záchranného systému ČR**.

---

⁴ Příspěvková organizace je jednou z forem veřejného ústavu, právnickou osobou veřejného práva zřízenou k plnění úkolů ve veřejném zájmu. Příspěvkové organizace jsou veřejnoprávními neziskovými organizacemi.

Dále SÚJCHBO nabízí **expertizy a služby za úhradu** (prováděné v rámci činnosti jiné, ve smyslu zákona č. 341/2005 Sb. k využití aktuálně volných kapacit), které poskytuje právníkům i fyzickým osobám v oblasti měření přírodní radioaktivity, expertiz, testování a analýz chemických látek, vč. látek vysoce nebezpečných, k nimž lze využít i speciální zařízení – toxikologickou komoru, dále testování v klimatické komoře umožňující nastavení téměř libovolných parametrů teploty, vlhkosti a proudění vzduchu. Rovněž nabízí poskytování školení a dalších vzdělávacích akcí v oborech své působnosti.

Na SÚJCHBO pracuje **Autorizované metrologické středisko pro měřidla objemové aktivity radonu a ekvivalentní objemové aktivity radonu**, které provádí jako jediné v ČR, kalibraci a testování měřidel těchto veličin.

Ředitelem SÚJCHBO byl ke dni 15. 6. 2007 jmenován předsedkyní SÚJB MUDr. Stanislav Brádka, Ph.D. Organizační struktura SÚJCHBO viz http://www.sujchbo.cz.scimitar.blueboard.cz/?page_id=39. [13]

Významné organizace, platformy a síť na poli BOZP

Zkratka	Název	Web
„Vládní“ organizace		
Svět		
ILO	International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)	http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm
WHO	World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)	http://www.who.int/en/
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)	http://www.oecd.org/
ISSA	International Social Security Association (Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení)	https://www.issa.int/en
EU		
EU-OSHA	European Agency for Safety and Health at Work (Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci)	https://osha.europa.eu/en
HSE	Health and Safety Executive (Britská organizace pro otázky bezpečnosti a ochrany zdraví)	http://www.hse.gov.uk/
USA		

Zkratka	Název	Web
OSHA	Occupational Safety and Health Administration (Správní úřad pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci)	https://www.osha.gov/
CSB	Chemical Safety Board (Rada pro chemickou bezpečnost)	http://www.csb.gov/
Kanada		
CCOHS	Canadian Centre for Occupational Health and Safety (Kanadské centrum pro BOZP)	https://www.ccohs.ca/
Výzkumné organizace:		
Svět		
NIOSH	National Institute for Occupational Safety and Health (Národní institut pro BOZP)	https://www.cdc.gov/niosh/index.htm
SRA	Society for Risk Analysis (Společnost pro analýzu rizik)	http://www.sra.org/
EU		
IOSH	Institution of Occupational Safety and Health (Institut pro BOZP)	https://www.iosh.co.uk/
BAuA	Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin (Federal Institute for Occupational Safety and Health – Federální institut pro BOZP)	https://www.baua.de/
FIOH	Finnish Institute of Occupational Health (Finský institut BOZP)	https://www.ttl.fi/en/
INRS	Santé et sécurité au travail (National Research and Safety Institute for the Prevention of Occupational Accidents and Diseases – Národní výzkumný a bezpečnostní institut pro prevenci pracovních úrazů a nemocí)	http://www.inrs.fr/
IST	Institut universitaire romand de Santé au Travail (Institute for Work and Health – Institut pro práci a zdraví)	www.i-s-t.ch/en/
CIOP-PIB	Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy	https://www.ciop.pl/

Zkratka	Název	Web
	(Central Institute for Labour Protection – National Research Institute – Ústřední institut pro ochranu práce - Národní výzkumný ústav)	
ČR		
VÚBP	Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i.	http://vubp.cz/
Pojišťovny:		
EU		
DGUV	Deutsche Gesetzliche Unfallversicherung (German Social Accident Insurance)	www.dguv.de/
AUVA	Allgemeine Unfallversicherungsanstalt (Austrian Workers' Compensation Board)	https://www.auva.at/
SUVA	Schweizerische Unfallversicherungsanstalt (Swiss National Accident Insurance Fund)	https://www.suva.ch/en
Sítě, platformy:		
Svět		
INSHPO	International Network of Safety & Health Practitioner Organisations	http://www.inshpo.org/
EU		
PEROSH	Partnership for European Research in Occupational Safety and Health	http://www.perosh.eu/
ETPIS	European Technology Platform on Industrial Safety	www.industrialsafety-tp.org/
ENETOSH	European Network Education and Training in Occupational Safety and Health	www.enetosh.net/
ENSHPO	European Network of Safety and Health Professional Organisations	www.enshpo.eu/
ČR		
BT klastr	Bezpečnostně technologický klastr, z. s.	www.btklastr.cz/
CZTPIS	Česká technologická platforma bezpečnosti průmyslu, o. s.	www.cztpis.cz/

Zdroje informací

[1] <https://osha.europa.eu/cs/about-eu-osha/national-focal-points/czech-republic>

- [2] <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/#ministerstva>
- [3] <http://www.mpsv.cz/cs/>
- [4] <http://www.suip.cz/>
- [5] <http://www.ticr.eu/>
- [6] <http://www.mzcr.cz/>
- [7] <http://www.mzcr.cz/>
- [8] http://www.khsova.cz/01_aktuality/hp.php
- [9] <http://www.cbusbs.cz/>
- [10] <https://www.sujb.cz/uvod/>
- [11] <http://www.vubp.cz/>
- [12] <http://www.szu.cz/>
- [13] <http://www.sujchbo.cz.scimitar.blueboard.cz/>

8. Management BOZP v organizaci

9. Role, znalosti a dovednosti „Profesionála BOZP“

Zajištění BOZP vyžaduje spolupráci řady odborníků, jako jsou např. průmyslový hygienik, pracovní lékař, projektant, technolog, elektrotechnik, ekonom či personalista a efektivní zapojení zaměstnanců na všech stupních řízení. Koordinaci a řízení BOZP by měl zastřešovat profesionál BOZP, který musí mít, s ohledem na mezioborový charakter této disciplíny, komplexní znalosti a dovednosti napříč přírodními, technickými i společenskými vědami; Měl by být mimo jiné také dobrým komunikátorem, aby se byl schopen se všemi zainteresovanými stranami domluvit.

Vzdělávání odborníků působících v oblasti BOZP představuje velmi náročný úkol. Otázky související s jejich přípravou na povolání a celoživotním vzděláváním patří mezi aktuálně diskutovaná témata mezi odborníky (např. konference BOZP 2016, WOS 2016, XX World Congress on Safety and Health at Work 2014) a promítají se do politik BOZP na národní i mezinárodní úrovni.

Kompetence (způsobilosti)

Co má zaměstnanec znát, umět a jak se má chovat (jaké má mít postoje). V NSP popisovány požadavky na vykonavatele práce. NSK je používá pro vymezování jednotlivých kvalifikací. Kompetence jsou rozděleny do následujících kategorií:

- Měkké kompetence - Soubor požadavků potřebných pro kvalitní výkon jednotky práce, nezávislých na konkrétní odbornosti, ale na komplexních schopnostech člověka. Mají průřezový charakter a jsou napříč obory přenositelné a uplatnitelné.
- Obecné dovednosti - Soubor obecných požadavků potřebných pro výkon práce, které zcela výhradně nesouvisí s určitou profesí.
- Odborné znalosti a dovednosti - Soubor odborných požadavků (teoretických vědomostí, praktických dovedností) potřebných pro výkon jednotky práce.

Kvalifikace

Je způsobilost řádně vykonávat určitou pracovní činnost / pozici / povolání. Zahrnuje znalosti, dovednosti a kompetence (souhrn vědomostí / znalostí, dovedností, schopností a postojů umožňující pracovní uplatnění a osobní rozvoj jednotlivce; vyjadřují předpoklady k výkonu určitého souboru činností), které jsou pro vykonávání příslušné činnosti / pozice / povolání potřebné. Lze získat vzděláváním ve škole nebo v kurzu, praxí nebo samostudiem. Zpravidla potvrzována určitým dokladem (vysvědčením, osvědčením, diplomem, certifikátem aj.).

Profese

Poměrně jasně vymezená pracovní role. Důraz na celkovou roli, zodpovědnosti a výsledky, které produkuje, a dovednosti, znalosti a schopnosti, které její nositel musí mít. Např. profese „lékaře“ – jedná se o člověka, který vystudoval lékařskou fakultu a má patřičnou praxi, je zodpovědný za léčení pacientů (oddělená sociální role od ostatních profesí – architekta či výtvarníka). Určitá profese může mít různá zaměstnání či specializace (s profesí lékaře mohou vykonávat zaměstnání „primář“, „chirurg“, „vědec-výzkumník“, „vysokoškolský učitel“, „revizní lékař zdravotní pojišťovny“) a samozřejmě může zastávat různé pracovní pozice („primář 1. interní kliniky Městské nemocnice Ostrov“).

Povolání

Často chápáno stejně jako zaměstnání či profese. Spojeno s posláním, s naplněním, se smyslem, který chceme v práci a svých životních rolích obecně nalézat. Širší a obecnější rozměr – nestojíme jen v situaci, kdy pracujeme „na nějaké pozici“, kdy se něčím „zaměstnáváme“, ale kdy jsme voláni, povoláváni k nějakému určení.

Globální rámec INSHPO

INSHPO je globální (celosvětový) „hlas“ pro profesi v BOZP. Působí jako fórum pro mezinárodní spolupráci mezi profesními organizacemi s cílem zlepšit BOZP. Vychází z porozumění, že otázky a problémy BOZP nejsou omezeny státními hranicemi.

Praktik vs. profesionál BOZP:

Praktik BOZP (OHS Practitioner) – profesní vzdělávání (specializované kurzy mimo školská zařízení).

Profesionál BOZP (OHS Professional) – vysokoškolské (popř. jiné terciární) vzdělávání. Oblasti činnosti profesionála BOZP:

- Systémový přístup k řízení BOZP
- Kultura BOZP v organizaci
- Proces managementu rizik v BOZP
- Měření a hodnocení výkonnosti v BOZP
- Management znalostí
- Komunikace, zapojování a ovlivňování
- Profesionální a etická praxe

Více informací:

- INSHPO, 2016. The Occupational Health and Safety Professional Capability Framework: A global framework for practice. International Network of Safety and Health Practitioner Organisations (INSHPO). Park Ridge, IL, USA.

ENSHPO

Evropská síť organizací sdružujících odborníky z oblasti BOZP (European Network of Safety and Health Professional Organisations – ENSHPO)

Professionals certification EurOSHM + EurOSHT: <http://www.euroshm.org/standard.php>

České právní předpisy

Zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek BOZP, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů

ZL je povinen zajišťovat a provádět úkoly v hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví ZCe („zajišťování úkolů v prevenci rizik“) s ohledem na:

- nebezpečí ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců při práci ve všech oblastech činnosti ZLe,
- základní znalosti a dovednosti ZCů,
- počet ZCů, jejich odbornou připravenost a jimi vykonávanou práci.

ZL může zajišťovat plnění úkolů v prevenci rizik, je-li k tomu způsobilý nebo odborně způsobilý v případech a za podmínek uvedených v odstavci 3 písm. a) a b) sám, jinak je povinen zajistit tyto úkoly odborně způsobilým zaměstnancem, kterého zaměstnává v pracovněprávním vztahu. Nemá-li takového zaměstnance, je povinen zajistit je jinou odborně způsobilou osobou.

Shrnutí:

V oblasti BOZP perspektivní zaměstnání. V ČR navíc legislativní opora. Profesionál BOZP už dávno není jen o hlídání souladu s požadavky právních předpisů – součást senior managementu organizace. Naplnění role profesionála BOZP v organizaci vyžaduje porozumění rozsáhlému multidisciplinárnímu souboru znalostí o riziku a jeho eliminaci popř. snížení na přijatelnou úroveň.

Téma 10: Průniky do ostatních relevantních oblastí

BOZP – Protivýbuchová ochrana

Student bude schopen definovat riziko vzniku výbušné atmosféry a aplikovat vhodná opatření vedoucí k jeho odstranění. Pochopení možnosti iniciace výbušných souborů ve výrobních procesech tak, aby student byl schopný uplatnění preventivních opatření k jejich omezení. Na základě analýzy a vyhodnocení nebezpečí požáru a výbuchu bude student schopný definovat vhodná opatření omezující možnost šíření plamene požáru a výbuchu. Získané znalosti bude student umět aplikovat na vybrané technologické procesy, jejich rizika a možnosti preventivní ochrany.

Protivýbuchová prevence je založena na těchto možnostech

- a. Odstranění látkových předpokladů výbuchu
- b. Omezení energetických zdrojů, tj. omezení možnosti iniciace výbušné směsi.

Realizace opatření ad a) a b) zabraňují vzniku výbuchu. Nelze-li spolehlivě vyloučit vznik výbuchu výše uvedenými opatřeními a) b), je nutno použít opatření konstrukční protivýbuchové prevence.

- c. Konstrukční protivýbuchová prevence. Konstrukční protivýbuchová prevence výbuch připouští. Omezuje však účinky výbuchu na minimální míru.

Primární protivýbuchová prevence, tj. vyloučení prostoru, ve kterém se může vytvářet nebezpečná koncentrace, případně oddělení hořlavé látky od oxidačního prostředí. Této metody lze použít zejména u hořlavých kapalin. Nebude-li nad hladinou volný objem, nemá se kde vytvářet výbušná koncentrace par.

Sekundární protivýbuchová prevence, tj. omezení energetických zdrojů, tj. omezení možnosti iniciace výbušné směsi. Sekundární protivýbuchová ochrana (prevence) zahrnuje opatření, která mají zabránit iniciaci resp. omezit možnost iniciace nebezpečné výbušné atmosféry.

Iniciačními zdroji jsou předměty nebo látky, které na základě zkušeností nebo vědeckých poznatků jsou schopny odevzdat takové množství energie takového druhu, teploty, potřebnou intenzitou po určité době, že se tím vyvolá zapálení dané směsi hořlavé látky a oxidačního prostředí.

K obecným iniciačním zdrojům dle ČSN EN 1127-1 patří:

- plamen a horké produkty vznikající hořením
- exotermická reakce včetně samovznícení prachů
- mechanicky vznikající jiskry
- elektrická zařízení
- horké povrchy
- ionizující záření
- ultrazvuk
- úder blesku
- rozptylové elektrické proudy
- statická elektřina
- radiofrekvenční elektromagnetické vlny od 104 Hz do 3.1011Hz
- elektromagnetické vlny od 3.1011Hz do 3.1015Hz
- adiabatická komprese a rázové vlny

Terciální (konstrukční) protivýbuchová prevence, tj. konstrukční protivýbuchová prevence výbuch připouští. Omezuje však účinky výbuchu na minimální míru. Konstrukční opatření, která omezí účinky výbuchu na únosnou míru, rozdělujeme takto:

- Konstrukce odolné výbuchu.
- Odlehčení výbuchu.
- Potlačení výbuchu.
- Zabránění přenosu plamene a výbuchu

Hygiena práce a ergonomie

Pochopení základních a všeobecných souvislostí a vazeb v rámci problematiky. Získání informací o základních legislativních a interních předpisech. Aplikovatelnost a použitelnost zainteresované problematiky v průmyslové praxi, ve veřejné správě a ve službách.

Základní pojmy a legislativa

Zákon 262/2006 Sb. – Zákoník práce (1.9.2015)

Zákon 309/2006 Sb. – O dalších podmínkách BOZP

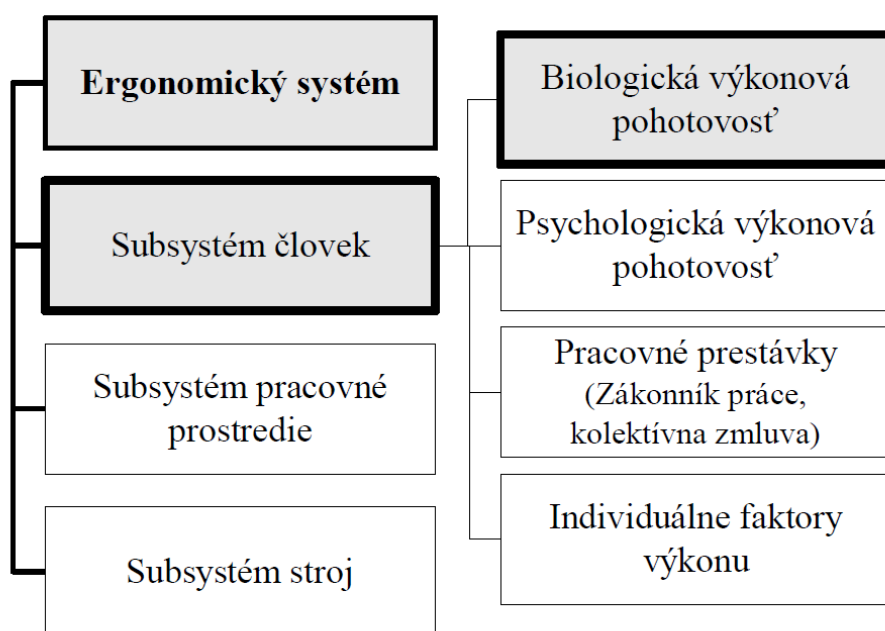
Zákon 258/2000 Sb. – O veřejném zdraví (1.12.2015)

NV ČR 361/2007 Sb. – Podmínky ochrany zdraví při práci

NV ČR 114/2011 Sb. – Seznam nemocí z povolání

NV ČR 101/2005 Sb. – Podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

Vyhl. 180/2015 Sb. - O zakázaných pracích a pracovištích

Obrázek 5 Ergonomický systém

Význam hygieny práce a ergonomie: HYGIENA PRÁCE - zastupuje vědní disciplínu, která má za roli studium hygienických podmínek práce a pracovního prostředí, přičemž zjišťovat míru škodlivin, které se v každém pracovním prostředí do určité míry vyskytují. Hygiena práce velmi těsně spolupracuje s disciplínami pracovního lékařství, které se již zabývají prevencí a následky dlouhodobého působení průmyslových škodlivin, přičemž cílem spolupráce je prevence výskytu CHZO - trvalého a nenávratně poškozeného zdraví pracovníků.

Ergonomie jako interdisciplinární věda aplikuje poznatky z několika vědních disciplín. Soustava vědních disciplín, které tvoří znalostní základnu ergonomie zobrazuje schéma:

	Ergonomická racionalizácia	Ergonomické modelovanie	Ergonomická analýza	Projekčná ergonómia
Situácia	systém existuje, štruktúra a väzby sú známe	systém existuje, štruktúra je známa	systém existuje, štruktúra a väzby sú známe	systém neexistuje
Úloha	nájsť parametre, pri ktorých sú prejavy systému najvýhodnejšie	na základe štruktúry nájsť pravdepodobné správanie sa systému (väzby)	experimentálne zistiť správanie sa systému a následne jeho štruktúru	vybudovať systém s požadovanými väzbami

Obrázek 6 Základní oblasti a úlohy ergonomického systému Převzato (Slamková, E et al. Ergonómia v priemysle. Žilina, 2010. ISBN978-80-89401-09-3)

Použité zdroje - studijní materiály k ergonomii a hygieně práce

Chundela, L.:Ergonomie. ČVUTPraha, 2000. ISBN80-01-02301-X

Gilbertová, S. – Matoušek, O.: Ergonomie. Optimalizace lidské činnosti. Grada Publishing, Praha 2002. ISBN80-247-0226-6

Hittmár, Š., Veselý, J.: Personálne riadenie alebo práca vedúceho z pohľadu bývalého podnikového riaditeľa. Žilina: Žilinský univerzita v Žiline, 2011. 111 s. ISBN978-80-554-0336-6.

Malý, S. – Král, M. – Hanáková, E.: ABC Ergonomie. Professional Publishing, Praha 2010. ISBN978-80-7431-027-0

Fišerová, S.: Průmyslová ergonomie I.: metodické zásady pro aplikaci v technické praxi: skripta. VŠB-TUOstrava, 2013. ISBN978-80-248-2960-9

Fišerová, S.: Průmyslová ergonomie II.: metody pro aplikace v technické praxi: skripta. VŠBTUOstrava, 2013. ISBN978-80-248-2963-0

Slamková, E.,Dulina, Ľ., Tabaková,M.: Ergonómia v priemysle.GEORGknihárstvo, tlačiareň, Žilina, 2010. ISBN978-80-89401-09-3

Smutná, M., Dulina, Ľ.: Metódy a softvérová podpora v priemyselnej ergonómii. Slovenská ergonomická spoločnosť Žilina, 2010. ISBN978-80-970525-6-0

Kruliš, J.: Jak vítězit nad riziky. Praha: Linde, a.s., 2011. 558 s. ISBN978-80-7201-835-2

Kubíková, M. . Slamková, E.: Využitie digitálneho modelovania pri projektovaní pracoviska.

Provozování strojů a technických zařízení v rozporu s jejich původním určením

Evropská Směrnice ES 2006/42/ES

- obsahuje obecné základní požadavky na ochranu zdraví a bezpečnost pro uvádění strojních zařízení na trh a do provozu
- doplněná přílohou na požadavky pro zvlášť nebezpečné kategorie strojních zařízení.

Evropské Směrnice 89/655/EHS, 89/391/EHS a 95/63/ES

Požadavky směrnice byly v ČR implementovány do zákona o výrobku č. 22/1997 Sb. ve znění pozdějších předpisů a prováděcích předpisů, například NV 176/2008 Sb., které řeší bezpečnost strojů a technických zařízení z hlediska povinností výrobců a konstruktérů. Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů technických zařízení, přístrojů a náradí.

Evropské harmonizované normy a ČSN jsou v podstatě návodem pro výrobce, konstruktéry, ale i pro provozovatele strojů a technických zařízení, jak vyhodnotit rizika a splnit požadavky BOZP. Normy, mají doporučující charakter.

EN 12 100, stanoví způsob hodnocení rizik u strojních zařízení všeobecně

ČSN (tzv. výrobkové normy) stanoví požadavky BOZP pro jednotlivé stroje a technická zařízení.

Pokud provozovatel chce upravit stroj pro svoji potřebu, musí informovat výrobce stroje.

Pokud výrobce již neexistuje, musí provozovatel při změně funkce stroje, pro kterou byl určen, vypracovat novou dokumentaci, případně zapracovat změny ve výrobní a provozní dokumentaci, musí vyhodnotit pracovní rizika, vydat prohlášení o shodě, návod pro obsluhu a seznámit obsluhu, údržbu a opraváře zařízení s tímto návodem. Strojní zařízení, které je uvedeno v příkladném seznamu v příloze č. 4 NV 176/2008 Sb., musí schválit autorizovaná zkušebna, dle předepsaného postupu a vydat certifikát o shodě výrobku s požadavky technických předpisů.

Management chemických látek

Chemické látky (přírodní nebo průmyslově vyráběné), jsou nedílnou součástí našeho života. Prakticky neexistuje hospodářské odvětví, které v rámci svého provozu nevyužívá chemické látky.

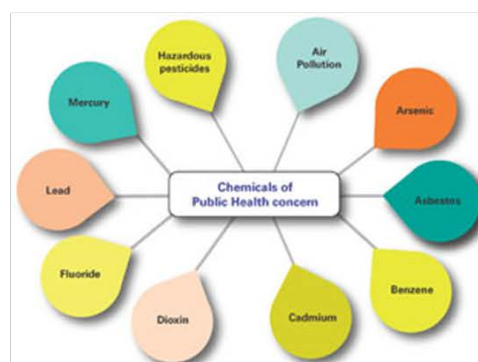
Student chápe co je to management chemických látek. Umí popsat základní chemická rizika v BOZP. Rozumí životnímu cyklu chemické látky. Orientuje se v oblasti chemické bezpečnosti.

Nakládání s chemickou látkou je každá činnost, jejímž předmětem jsou chemické látky a směsi, zejména jejich výroba, dovoz, vývoz, používání, skladování, balení, označování, přeprava a zneškodňování.

Nebezpečná látka nebo směs = látka nebo směs, která splňuje kritéria týkající se fyzikální nebezpečnosti, nebezpečnosti pro zdraví nebo nebezpečnosti pro ŽP (CLP, 1272/2006)

Nebezpečnost (Hazard) = vrozená vlastnost látky působit nepříznivě na zdraví člověka a ŽP. Látku nelze této vlastnosti zbavit, projeví se však pouze tehdy, je-li člověk/ŽP jejímu vlivu vystaven.

Chemická bezpečnost je dosažena tím, že se provádí veškeré činnosti zahrnující chemické látky tak, aby byla zajištěna bezpečnost lidského zdraví a životního prostředí. Pokrývá všechny chemické látky, přírodní a vyrobené, a celou řadu expozičních situací z přítomnosti chemických látek v životním prostředí až po jejich extrakci nebo syntézu, průmyslovou výrobu, dopravu, použití a likvidaci.

Obrázek 7 Strategie chemické bezpečnosti (Zdroj: WHO)

Chemická bezpečnost v BOZP - Zaměstnavatel je povinen vyhledávat rizika a následně je adekvátně řídit. Vzhledem k tomu, že se následky onemocnění z povolání projeví až po mnoho letech, je důležité identifikovat potenciální nebezpečí dříve, než vede k nevléčitelným chorobám.

Pokud má být zaručeno bezpečné nakládání s chemickými látkami na pracovišti je nutné provádět - Monitoring.

Monitorování pracovního prostředí zahrnuje identifikaci a hodnocení- faktory životního prostředí, které mohou mít vliv na zdraví pracovníků, jako je stav Hygieny práce a hygieny, organizace práce, osobní ochranné prostředky, Zařízení a řídicích systémů a vystavení pracovníků expozici nebezpečným látkám. Takový dohled se může zaměřit na prevenci nehod a nemocí, ergonomii, Hygiena práce, organizace práce a psychosociální faktory, mimo jiné.

Management chemických látek se vztahuje na celý jejich životní cyklus. Životní cyklus chemické látky zahrnuje výrobu, použití, transport, distribuci, použití ve výrobku až po její zneškodnění. Chemická bezpečnost se promítá do oblasti BOZP v případě chemických rizik.

Téma 11. Specifičnost BOZP ve vztahu k různým typům rizika I

Téma 12. Specifičnost BOZP ve vztahu k různým typům rizika II

Téma 13. Současné pojetí BOZP v praxi

Základní zdroj informací k daným tématům jsou:

Alli, B. O. Fundamental principles of occupational health and safety. 2nd edition. ILO: Geneva, 2008. ISBN: 978-92-2-120454-1. Ke stažení zde: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_093550.pdf

Friend, M. A. and Kohn, J. P. Fundamentals of Occupational Safety and Health. 6th edition. Bernan Press, 2014. ISBN: 1598887246, 9781598887242. 4th ed. ke stažení zde: http://ohshub.com/wp-content/uploads/2010/01/fundamentals_of_occupational_safety_and_health.pdf